

Proef ingediend met het oog op het behalen
van de graad van Master in de Agogische Wetenschappen

HET SOCIAAL KAPITAAL VAN SAMEN SPORTEN

**Een kwalitatief onderzoek naar de impact van
looptrainingen bij Les Gazelles de Bruxelles op het sociale
leven van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf**

LINDE MAES
2019-2020

WETENSCHAPSWINKEL

In samenwerking met Les
Gazelles de Bruxelles

Promotor: Dr. Hebe Schaillée
Psychologie en Educatiewetenschappen

Proef ingediend met het oog op het behalen
van de graad van Master in de Agogische Wetenschappen

HET SOCIAAL KAPITAAL VAN SAMEN SPORTEN

**Een kwalitatief onderzoek naar de impact van looptrainingen bij de
Brusselse organisatie Les Gazelles de Bruxelles op het sociale leven
van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf**

LINDE MAES (0558264)
2019-2020

Aantal woorden: 13336

Promotor: Dr. Hebe Schailée
Psychologie & Educatiewetenschappen

SAMENVATTING MASTERPROEF
(na het titelblad inbinden in de masterproef)

Naam en voornaam: Maes Linde

Rolnr.: 0558264

KLIN
AO
ONKU
AGOG

Titel van de Masterproef: Het sociaal kapitaal van samen sporten. Een kwalitatief onderzoek naar de impact van looptrainingen bij de Brusselse organisatie Les Gazelles de Bruxelles op het sociale leven van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf.

Promotor: Dr. Hebe Schaillée

Samenvatting: (295 woorden)

De laatste jaren zijn er verschillende sportprogramma's opgericht voor mensen uit kwetsbare groepen. Omdat de impact van sport op het leven van deze kwetsbare groepen nog niet duidelijk is, is verder onderzoek vereist. Onderstaande thesis onderzoekt de impact van looptrainingen bij de Brusselse organisatie Les Gazelles de Bruxelles op het sociale leven van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf. Aan de hand van een kwalitatief onderzoek wordt nagegaan wat de invloed van samen sporten is op de sociale relaties van deze mensen.

De dataverzameling gebeurt op drie verschillende manieren. Ten eerste worden individuele diepte-interviews afgenomen (n=10) van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf tussen de 24 en 52 jaar oud uit Brussel en Vlaanderen. Daarnaast wordt er een participatieve observatie gehanteerd. De onderzoeker heeft daarvoor gedurende een periode van vijf maanden één keer per week meegetraind met één loopgroep van Les Gazelles de Bruxelles. Tot slot wordt het sociaal netwerk van elke respondent in kaart gebracht via een ecogram, een visuele voorstelling van iemands sociaal netwerk.

De resultaten tonen aan dat het samen sporten bij Les Gazelles bijdraagt tot de opbouw en opstart van een sociaal netwerk. Door het samen joggen kunnen respondenten voornamelijk hun *bonding* en *linking* sociaal kapitaal uitbouwen. Dit houden sociale relaties binnen homogene groepen en de sociale contacten met maatschappelijke organisaties in. Verschillende respondenten ervaren bij de uitbouw van hun sociaal netwerk moeilijkheden met *bridging*. Dit houdt in dat de respondenten moeilijker sociale relaties kunnen aanknopen met personen van een verschillende etniciteit, religie of taal. Samenwerkingsverbanden met andere sportclubs of intersectorale samenwerking zouden ervoor kunnen zorgen dat participanten van Les Gazelles de Bruxelles makkelijker *bridging* sociale relaties kunnen aanknopen.

Deze thesis wil een toegang bieden tot meer en diepgaander onderzoek, zodat kwetsbare groepen zich makkelijker kunnen integreren in een nieuwe maatschappij.

DISCLAIMER MASTERPROEF – COVID-19

ACADEMIEJAAR 2019-2020

Deze masterproef is (ten dele) tot stand gekomen in de periode dat het hoger onderwijs onderhevig was aan een lockdown en beschermende maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het COVID-19 virus. Het proces van opmaak, de verzameling van gegevens, de onderzoeksmethode en/of andere wetenschappelijke werkzaamheden die ermee gepaard gaan, zijn niet altijd op gebruikelijke wijze kunnen verlopen. De lezer dient met deze context rekening te houden bij het lezen van deze masterproef, en eventueel ook indien sommige conclusies zouden worden overgenomen.

DANKWOORD

Met deze masterproef leg ik de laatste hand aan mijn opleiding Agogische Wetenschappen. Ik ben tevreden met het resultaat, al had ik dat nooit bereikt zonder de hulp en steun van enkele andere mensen. Ik wil hen dan ook hartelijk bedanken om mij het afgelopen jaar energie, moed, inspiratie en ondersteuning te geven.

Allereerst gaat mijn dank uit naar de mensen van Les Gazelles de Bruxelles. Ik wil alle lopers en begeleiders bedanken om me zo warm op te nemen in hun loopgroep. Het was een ontzettend leerrijke en boeiende ervaring om mijn thesisonderzoek af te nemen bij zo'n geëngageerde loopgroep. Ook Wim van Les Gazelles de Bruxelles wil ik bedanken om me telkens met raad en daad bij te staan en om mee de richting van deze masterproef te bepalen.

Ook wil ik de grootste dank betuigen aan de tien respondenten van dit onderzoek. Ongelofelijk hard bedankt om zoveel tijd voor mij vrij te maken, bedankt voor de diepgaande gesprekken en voor alles wat ik van jullie mocht leren.

Daarnaast wil ik ook mijn promotor Hebe Schailleé hartelijk bedanken voor haar enthousiaste begeleiding en professionaliteit. Haar uitgebreide en grondige feedback hebben me enkele zeer essentiële inzichten doen verwerven.

Ik wil ook graag iedereen bedanken die vol overgave mijn thesis heeft nagelezen: Sonia, Lauren, Antoinette, Jasmijn, Wim en Klaas.

Tot slot bedank ik graag mijn mama, Klaas en mijn vrienden voor hun onuitputtelijke betrokkenheid, motivatie en steun.

Linde Maes, mei 2020

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	II
DISCLAIMER MASTERPROEF – COVID-19 ACADEMIEJAAR 2019-2020	III
DANKWOORD	IV
INHOUDSOPGAVE	1
PROBLEEMSTELLING	2
DEEL 1: LITERATUURSTUDIE	4
1. ALGEMENE CONCEPTEN	4
1.1 <i>Migratie en diversiteit</i>	4
1.2 <i>Sociale inclusie</i>	6
2. SPORT ALS MIDDEL.....	7
2.1 <i>Sportparticipatie als middel voor sociale integratie</i>	7
3. SOCIAAL KAPITAAL	10
3.1 <i>Een structureel beeld van gemeenschap</i>	10
3.2 <i>Het concept sociaal kapitaal</i>	10
4. CONCLUSIE + ONDERZOEKSVRAGEN	12
DEEL 2: DATA EN METHODE	13
1. LES GAZELLES DE BRUXELLES	13
2. DEELNEMERS	13
3. DATAVERZAMELINGSMETHODE	15
4. ANALYSEPROCEDURE	17
DEEL 3: RESULTATEN	19
1. SPORT.....	19
2. SOCIAAL KAPITAAL	20
3. INTEGRATIE	24
DEEL 4: DISCUSSIE	26
1. BESPREKING.....	26
2. BEPERKINGEN EIGEN ONDERZOEK	28
3. AANBEVELINGEN VERDER ONDERZOEK	29
4. PRAKTISCHE -EN BELEIDSAANBEVELINGEN	29
DEEL 5: CONCLUSIE	31
REFERENTIELIJST	32
BIJLAGEN	37
BIJLAGE 1: INFORMED CONSENT	37
BIJLAGE 2: INTERVIEWVRAGEN	39
BIJLAGE 3: UITGETYPT INTERVIEW	41
BIJLAGE 4: LABELLIJST	47

PROBLEEMSTELLING

In 2000 zei Nelson Mandela in een toespraak: "Sport heeft de macht om de wereld te veranderen. Het heeft de kracht om te inspireren, het heeft de kracht om mensen te verenigen op een manier dat weinig anderen het doen. Sport kan hoop creëren, waar eens alleen wanhoop was. Het is krachtiger dan regeringen om raciale barrières te doorbreken. Sport lacht in het aangezicht van alle vormen van discriminatie" (Laureus Sport Awards, 2000). Er is geen meer waarheidsgetrouwe verklaring afgelegd over de kracht van sport om eenheid, hoop en ontwikkeling tot stand te brengen (SDG Fund, 2018).

Sport wordt al geruime tijd ingezet als instrument voor het bevorderen van integratie en sociale cohesie, zowel op nationaal als internationaal niveau (Kelly, 2011). Het is evenwel niet voor iedereen vanzelfsprekend om zich bij een sportclub aan te sluiten. Vzw Les Gazelles de Bruxelles is een sociaal-sportieve organisatie die open staat voor mensen uit kansengroepen. Door samen te joggen wil de organisatie deze mensen versterken. Iedereen die geen of moeilijke toegang heeft tot sport behoort tot de doelgroep van Les Gazelles de Bruxelles: mensen in armoede, nieuwkomers, asielzoekers, vluchtelingen, ... De vzw beoogt een sociale en culturele mix waarbij er door sport ontmoeting en uitwisseling ontstaat (Les Gazelles de Bruxelles, n.d.). Via wekelijkse looptrainingen streeft Les Gazelles de Bruxelles naar de verbetering van eigenwaarde, lichaamsbeeld, zelfvertrouwen en sociale mobiliteit van haar deelnemers. Les Gazelles de Bruxelles heeft voor joggen gekozen, omdat dit een laagdrempelige sport is die geen dure of speciale uitrusting en/of infrastructuur vereist. Men kan in groep lopen en tegelijkertijd werken aan individuele vaardigheden (Deblieck, 2015).

Les Gazelles de Bruxelles startte haar activiteiten in 2013. Er zijn vier redenen waarom de organisatie gelooft in de kracht van lopen: lopen is gezond, lopen is goedkoop, lopen doe je samen en lopen zet je op weg naar meer sociale mobiliteit (Les Gazelles de Bruxelles, n.d.). De organisatie wil nagaan of ze erin slaagt haar doelstellingen te bereiken en of ze werkelijk impact heeft op het leven van haar lopers. Dit onderzoek wil hen daarbij helpen en spitst zich daarom toe op de effecten in de sociale relaties van de participanten.

In de huidige literatuur is al veel geschreven over de sociale impact die sport kan hebben. Sport wordt al lang gebruikt als een hulpmiddel om niet-sport gerelateerde doelstellingen te realiseren (Houlihan, 2000). Sport wordt gezien als een hulpmiddel voor maatschappelijke participatie. Deelname aan sport kan vitale voordelen hebben voor kansarme groepen en de samenleving als geheel (Bergsgard et al., 2007). Daarnaast zijn er de laatste jaren ook heel wat sportprogramma's opgericht voor vluchtelingen, mensen zonder wettig verblijf en kansarme mensen. Hieruit blijkt dat sportprogramma's nieuwkomers de kans kunnen geven om actief deel te nemen aan alle gebieden van het sociale, economische en culturele leven (Maldacker, 2018).

Ondanks de verschillende sportprogramma's voor kansarme groepen, is er nog niet veel onderzoek gedaan naar de impact die sport kan hebben op het leven van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf. Sportinterventies en sportprogramma's gericht op mensen met een vluchtelingenachtergrond zijn vaak kortdurend, ad hoc en moeilijk te ondersteunen (Australian Department of Immigration and Border Protection, 2017). Verschillende onderzoekers benadrukken dat het vermogen van sport om sociale inclusie te bevorderen beperkt is en gevormd wordt door bredere sociale en structurele uitsluitingsprocessen die de sociale impact van sport in hoge mate contextafhankelijk maken (Coalter, 2015). Gezien er nog maar weinig wetenschappelijk geschreven is over de impact van sport op sociale inclusie van vluchtelingen, tracht deze thesis een antwoord te bieden op dit hiaat in de literatuur. De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt: **“Wat is de impact van het samen joggen bij Les Gazelles de Bruxelles op de sociale relaties van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf?”**

DEEL 1: LITERATUURSTUDIE

Dit deel vormt de literatuurstudie van het onderzoek. Het schetst een ruimere context van het onderwerp. Eerst worden de belangrijkste algemene concepten migratie en diversiteit, maatschappelijke kwetsbaarheid en sociale inclusie gekaderd. Vervolgens wordt de bredere scope van het onderzoek bekeken, de werking van sport als middel. Dit resulteert tot het centraal theoretisch kader van dit onderzoek: sociaal kapitaal.

1. Algemene concepten

1.1 MIGRATIE EN DIVERSITEIT

Migratie naar Europa is geen nieuw fenomeen. Asielzoekers en vluchtelingen verlaten hun land omwille van (burger)oorlogen, politieke instabiliteit, onveiligheid of om economische redenen. De recente immense toestroom van mensen uit het Midden-Oosten, Azië en sommige Afrikaanse landen confronteert Europa met grote uitdagingen. Dit heeft de vraag doen rijzen hoe zo'n groot aantal nieuwkomers met nogal diverse sociaaleconomische, culturele en religieuze achtergronden en levenservaringen kunnen worden geïntegreerd in het systeem van hun gastland (Mohammadi, 2019). Deze mensen worden op verschillende manieren beschreven. Het Verdrag van Genève van 1951 definieert een vluchteling als elke persoon die zich buiten het land waarvan hij de nationaliteit heeft bevindt, of indien hij geen nationaliteit heeft buiten zijn land van herkomst, en die de bescherming van dat land niet kan of wil inroepen vanwege een gegronde angst voor vervolging om redenen van ras, religie, nationaliteit, politieke overtuiging of lidmaatschap van een bepaalde sociale groep. Volgens UNESCO (n.d.) is een asielzoeker 'iemand die bescherming heeft aangevraagd als vluchteling en wacht op de bepaling van zijn of haar status' (UNESCO, n.d.). De Belgische immigratiewetgeving bepaalt of mensen met een andere nationaliteit, dat kunnen vluchtelingen of asielzoekers zijn, het recht kunnen verwerven om hier te verblijven. Als deze mensen het recht hebben om hier te verblijven, worden ze erkende vluchtelingen. Naast deze erkende vluchtelingen, verblijven er in België ook personen zonder wettig verblijf, zij kunnen hier volgens de Belgische immigratiewetten niet verblijven. Dit is een heel gevarieerde groep. Sommige mensen zonder wettig verblijf hebben een aanvraag voor asiel of wettelijk verblijf aangevraagd en zijn afgewezen, anderen hebben nooit een aanvraag ingediend (AGII, n.d.).

Volgens de jaarlijkse cijfers van het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) dienden in 2019 27.742 personen een verzoek om internationale bescherming in bij de Dienst Vreemdelingenzaken in België. In deze cijfers kunnen we duidelijke fluctuaties zien. Het aantal ligt hoger dan in 2017, toen 19.688 personen, en 2018, toen 23.343 personen om internationale bescherming vroegen in ons land. Een gelijkaardig fenomeen deed zich voor in sommige van onze buurlanden, terwijl er voor andere lidstaten eerder sprake is van een dalende trend. Verschillende factoren spelen hier een rol, waaronder de aanwezigheid van een gemeenschap van landgenoten in deze landen. Ook de kwaliteit van het asielsysteem, zowel de opvang als de asielprocedure is hierbij van belang. Andere lidstaten voeren een veel restrictiever asielbeleid en zijn strenger geworden, waardoor asielzoekers vaker naar België, Nederland en Frankrijk trekken. De meeste personen die

in 2019 een verzoek om internationale bescherming indienden in België waren afkomstig uit Syrië, Palestina, Afghanistan, Irak en El Salvador, landen en regio's waar vaak nog hevige conflicten woeden (CGVS, 2020). In deze cijfers zijn de mensen die geen asielaanvraag hebben ingediend niet opgenomen. Het totaal aantal mensen dat in België een nieuwe toekomst zoekt is bijgevolg moeilijk te bepalen. In het kader van dit onderzoek wordt er geen rekening gehouden met de reden waarom migranten naar België kwamen, noch met het statuut dat ze hebben. De bedoeling van het onderzoek is om na te gaan of sport kan helpen bij de integratie (van nieuwkomers) in onze maatschappij.

In Brussel bestaat er nog steeds een grote sociale afstand tussen mensen uit verschillende culturele en etnische groepen (Siongers, 2011). Vettenburg et al. (2011) beschrijft deze relatie als een 'multiculturele LAT (Living Apart Together)-relatie'. Het lijkt er daarom op dat hoewel etnische minderheden in de buurt van etnische meerderheden wonen, ze meestal in afzonderlijke werelden leven (Vettenburg et al., 2011). Dit versterkt wederzijdse vooroordelen en beïnvloedt de sociale contacten en de beeldvorming tussen mensen met verschillende etnische achtergronden negatief (Putnam 2007, Van der Meulen 2007; geciteerd in Theeboom et al., 2012). De situatie waarin vluchtelingen, asielzoekers en mensen zonder wettig verblijf wonen is vaak heel verschillend. Asielzoekers verblijven tijdens hun asielprocedure in een opvanginitiatief. Dat kan in een grootschalig opvangcentrum georganiseerd door Fedasil of het Rode Kruis zijn, maar ook via een kleinschalig lokaal opvangcentrum (LOI) georganiseerd door het OCMW. Eens vluchtelingen erkend zijn, moeten ze op korte tijd de opvang verlaten en zelf een eigen woning vinden op de private markt (Vluchtelingenwerk Vlaanderen, n.d.). Mensen zonder wettig verblijf hebben heel beperkte toegang tot rechten en diensten in België, maar de Belgische grondwet en internationale verdragen garanderen hen ook rechten (AGII, n.d.). Zo is het wettelijk toegestaan dat mensen zonder wettig verblijf een appartement of kamer huren, daarnaast kunnen mensen zonder wettig verblijf ook terecht in sociale woningen (Foyer, 2007). Les Gazelles de Bruxelles kijkt niet naar de reden waarom of de manier waarop iemand in België terecht is gekomen. Het doel van Les Gazelles de Bruxelles is deze mensen via sport te helpen bij hun integratie in onze maatschappij. Les Gazelles de Bruxelles ziet de integratie van hun deelnemers als een toestand waarin iemand zijn of haar weg zelfstandig kan vinden of ontwikkelen in de Belgische maatschappij zonder dat deze persoon daarbij de hulp van Les Gazelles de Bruxelles nodig heeft.

De lopers bij Les Gazelles de Bruxelles zijn door de omstandigheden waarin ze leven maatschappelijk kwetsbaar. Maatschappelijke kwetsbaarheid verwijst in grote lijnen naar de verstoorde relaties van mensen met maatschappelijke instellingen, zoals familie, school, arbeidsmarkt en gezondheidszorg (Vettenburg, 1998). Het concept duidt de moeilijkheden om in contact met maatschappelijke instellingen vooral, en telkens opnieuw, de negatieve aspecten zoals controle en sancties te ondergaan en minder te genieten van het positieve aanbod (Vettenburg, 1989). Achtergesteld, risico lopend, ontevreden, afkomstig uit lagere klassen, problematisch, uitgesloten, gemarginaliseerd, ... ; volgens Foster en Spencer (2011) zijn dit allemaal termen die gebruikt worden om personen, waarvan verondersteld wordt dat ze behoefte hebben aan een interventie, te karakteriseren. Dergelijke termen schieten echter vaak tekort in de complexiteit van sociale kwesties, omdat ze te vaag blijven of de nadruk leggen op individuele keuzevrijheid in plaats van rekening te houden met de bredere sociale structuren waarin mensen leven (Foster & Spencer, 2011). Van nature uit gaat

sociale kwetsbaarheid over interactieve processen. Centraal in de theorie van Vettenburg (1998) van sociale kwetsbaarheid is de geleidelijke opeenstapeling van negatieve ervaringen met maatschappelijke instellingen, die uiteindelijk neerkomen op sociale ongebondenheid op persoonlijk niveau. Daarnaast erkent de theorie dat onze maatschappelijke structuren en sociale arrangementen de bronnen zijn van uitsluitende en discriminerende processen. Stigmatisering, discriminatie, sanctionering en zelfperceptie worden gezien als een gevolg van lage ambities en gebrek aan behaald succes voor personen met een hogere mate van sociale kwetsbaarheid (Vettenburg, 1998).

1.2 SOCIALE INCLUSIE

Om deze maatschappelijk kwetsbare mensen te helpen bij hun integratie geloven Les Gazelles de Bruxelles sterk in het concept van sociale inclusie. Dat beoogt sociale uitsluiting of exclusie tegen te gaan. Er is een breed scala aan definities voor sociale uitsluiting of exclusie en bijgevolg dus ook aan sociale insluiting of inclusie. Levitas et al. (2007) definiëren sociale uitsluiting als: "... een complex en multidimensionaal proces. Het gaat om het ontbreken of ontkennen van middelen, rechten, goederen en diensten en het onvermogen om deel te nemen aan normale relaties en activiteiten die beschikbaar zijn voor de meerderheid van de mensen in de samenleving, zowel op economisch, sociaal, cultureel als politiek gebied. Het beïnvloedt zowel de kwaliteit van leven van individuen als de gelijkheid en cohesie van de samenleving als geheel". Levitas et al. (2007) verwijzen ook naar "diepe uitsluiting" wanneer uitsluiting zich over meer dan één domein of dimensie van nadeel verspreidt, met ernstige negatieve gevolgen voor de kwaliteit van leven, welzijn en toekomstige kansen op het leven. Individuen en groepen kunnen in de samenleving sociale uitsluiting ervaren in meerdere domeinen, zoals onderwijs, werk, gezondheid, maatschappelijke participatie en gemeenschapsintegratie (Levitas et al., 2007).

Er zijn verschillende factoren die inspelen op de mate van sociale inclusie van een individu. Bailey (2007) suggereert dat participatie kan bijdragen aan het proces van sociale inclusie. Participatie brengt personen met verschillende sociale en economische achtergronden samen, creëert een gevoel van verbondenheid, biedt kansen voor de ontwikkeling van gewaardeerde capaciteiten en competenties en vergroot het 'gemeenschapskapitaal' door de uitbreiding van sociale netwerken, verhoogde gemeenschapscohesie en burgerlijke trots (Bailey, 2007). Sociale inclusie als concept legt vaak de focus op verandering, in plaats van een strijd voor gelijkheid en sociale rechtvaardigheid aan te gaan (Hodkinson, 2012). Dit soort perspectieven weerspiegelen een brede verschuiving van het bekijken van sociale integratie via grootschalige maatschappelijke initiatieven, naar een die meer nadruk legt op mensen en de ontwikkeling van sociaal kapitaal¹ (Bailey, 2007). Er zijn ook kaders die dit dominant perspectief van verandering trachten te doorbreken.

¹ Zie 3. Sociaal kapitaal

2. Sport als middel

Vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf zijn vaak kwetsbaar en hebben niet altijd de mogelijkheid om deel te nemen aan activiteiten in de samenleving. In dit deel wordt er gekeken of sport de mogelijkheid zou kunnen bieden om de sociale inclusie bij vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf te verhogen. Het instrumentele gebruik van sport is geen nieuw fenomeen. Sport doet al lang dienst als hulpmiddel om niet-sport gerelateerde doelstellingen te realiseren (Houlihan, 2000). De frequentie en verscheidenheid van sport is de afgelopen jaren toegenomen. Hierdoor wordt sport gezien als een veelbelovend instrument voor sociale integratie. Dit houdt in dat sport wordt beschouwd als een hulpmiddel om een van de centrale doelstellingen van de huidige verzorgingsstaten te bereiken: maatschappelijke participatie. De achterliggende redenering van deze instrumentalistische benadering is dat kansarme groepen moeten deelnemen aan sport, omdat deelname vitale voordelen kan bieden voor henzelf en de samenleving als geheel (Bergsgard et al., 2007).

In de context van sociale kwetsbaarheid wordt sport gezien als een hulpmiddel om de verstoorde relaties tussen personen te verbeteren (Vettenburg, 1998). Verbinden of eenheid brengen, wordt gezien als de grootste en meest significante waarde van sport, zowel op nationaal als internationaal niveau. Sport kan ook worden gebruikt als een verzoeningsweg in een post-conflictsituatie (Munro, 2009). De integrerende kwaliteiten van sport worden erkend door de Raad van Europa. Die meent dat sport voor iedereen bevorderend werkt als middel om de kwaliteit van het leven te verbeteren, sociale integratie te vergemakkelijken en bij te dragen aan sociale cohesie (Gardiner, 2002). Algemeen wordt aangenomen dat sportresultaten, zoals vaardigheden en kennisontwikkeling, geproduceerd door georganiseerde sportbetrokkenheid, uiteindelijk kunnen leiden tot persoonlijke pro-sociale ontwikkeling en bredere maatschappelijke integratie en cohesie (Coalter, 2001; geciteerd in Theeboom et al. 2010). De vraag die echter moet beantwoord worden is of de bestrijding van sociale uitsluiting in de maatschappij effectief kan worden aangepakt door sociale integratie in het sportmilieu te bevorderen. Gaan bevordering van sociale insluiting en bestrijding van sociale uitsluiting hand in hand? Het kan niet zomaar worden aangenomen dat groepen die eerst worden uitgesloten en gemarginaliseerd door de samenleving, meteen zullen profiteren van hun opname in de sport (Schailée et al., 2019).

2.1 SPORTPARTICIPATIE ALS MIDDEL VOOR SOCIALE INTEGRATIE

Sociale integratie betreft het faciliteren en/of bieden van volledig burgerschap. Sociale participatie is hier een onderdeel van (Brink, Tromp & Ode, 2003). Deze inclusie kan op verschillende manieren gestimuleerd worden, sport is één van de mogelijkheden. Sport wordt gezien als een belangrijk instrument in het sociale beleid met de capaciteit om niet alleen de mentale en fysieke gezondheid te bevorderen, maar ook om het antisociale gedrag te verminderen en de cohesie en veiligheid van de gemeenschap te verbeteren (Hoye, Nicholson & Brown, 2015; Vermeulen & Verweel 2009). Spaaij (2012) beschouwt sport als een educatieve context die de ontwikkeling van positieve sociale waarden, levensvaardigheden en pro-sociaal gedrag bij mensen mogelijk maakt. Bovendien beschouwen beleidsmakers sport als een bijdrage aan de cohesie van de gemeenschap (Spaij,

2012). Vaak wordt beweerd dat sport een aanzienlijk potentieel heeft voor sociale integratie, op zowel micro-, meso-, als macroniveau. Dit gaat zowel om individuele voordelen, sociale voordelen, voordelen voor de gemeenschap als maatschappelijke voordelen (Amara et al., 2005). Sportparticipatie kent een breed scala aan fysieke en psychosociale voordelen, die bevorderlijk kunnen zijn voor gezondheid, welzijn en sociale inclusie. Minder sociale angst en sociaal isolement, verbeterd zelfbewustzijn en verbeterd zelfrespect en verminderde stress en angst, zijn veelvoorkomende voordelen van sport en lichamelijke activiteit die worden gerapporteerd (Eime et al., 2013). Er kan echter niet zomaar van uitgegaan worden dat alle hierboven beschreven voordelen van sport automatisch en onder alle omstandigheden door alle deelnemers worden verkregen (Bailey, 2005).

De afgelopen jaren zijn verschillende lokale, regionale en nationale projecten en programma's opgezet met als doel de vestiging en sociale integratie te vergemakkelijken. Hier wordt gekeken hoe sociale participatie in sport ook verder een impact kan hebben op het leven van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf. (Mohammadi, 2019). 'The Seekers' is een voetbalclub die in 2012 in Melbourne, Australië is opgericht. De voetbalclub is aanvankelijk opgezet om sociale recreatie te bieden voor verschillende vluchtelingen en asielzoekers. De solidariteit die door het spelen wordt gesmeed, creëert echter de mogelijkheid voor momenten van sociale inclusie op andere manieren. De voetbalervaringen zijn volgens de voetbalclub van centraal belang voor het bieden van een sociale en fysieke ruimte om erbij te horen. Deze 'veilige ruimte' geeft leden de mogelijkheid, de veerkracht en het vermogen om verder te ontwikkelen en samen te werken met andere gemeenschappen. Er zijn aanwijzingen dat sport in de juiste omstandigheden kan bijdragen aan het vermogen van een individu om toegang te krijgen tot werk en opleidingsmogelijkheden (McDonald et al., 2019). Waardenburg et al. (2018) onderzocht de betekenis van sportactiviteiten voor vluchtelingen in een opvangcentrum in Nederland. Ze illustreerden hoe sportactiviteiten worden gezien als een manier om verveling te overwinnen en dagelijkse problemen te vergeten. Daarnaast biedt het voor vluchtelingen ook de mogelijkheid om mensen uit het gastland te ontmoeten en met hen in contact te komen (Waardenburg, 2018). Van voetbal in Ethiopië en Zwitserland, boksen en cricket in Duitsland tot judo in Turkije en Zambia, sport is een essentieel onderdeel van programma's voor vluchtelingen over de hele wereld. In 2017 heeft het Internationaal Olympisch Comité (IOC) de Olympic Refuge Foundation opgericht om de bescherming, ontwikkeling en empowerment van mensen in kwetsbare situaties te ondersteunen door middel van sport. Volgens het IOC moedigt sport mensen aan om samen te werken aan een gemeenschappelijk doel. De collectieve energie van sport kan therapeutisch, transformerend en helend zijn (Burtka, 2019). Soccer Without Borders werd in 2006 opgericht in Nicaragua met als doel sport te gebruiken als middel voor een positieve verandering. In Nicaragua is bijna 30% van de meisjes zwanger voor de leeftijd van 18 jaar en bijna de helft gaat niet naar de middelbare school. Uit het programma blijkt dat meisjes, op plaatsen waar ze gelijke kansen krijgen om te spelen en waar ze door hun families, broers, zussen en gemeenschap aangemoedigd en ondersteund worden, ook betere kansen kunnen krijgen in het onderwijs en op het werk (Rice-Coates, 2018). Mohammadi richtte in 2016 in Duitsland 'Freiburger Verien Bike Bridge Radurse' op voor gevluchte vrouwen. Ze ziet het sportprogramma als een tweerichtingsproces tussen de immigranten en de gastsamenleving, die moeten samenwerken om iedereen de kans te geven deel te nemen aan alle gebieden van het sociale, economische en culturele leven (Maldacker, 2018).

Mohammadi heeft onderzoek gedaan naar het potentieel en de beperkingen van een gemeenschapssportinitiatief bij het bevorderen van sociale integratie van nieuw aangekomen volwassen vrouwelijke asielzoekers en vluchtelingen in Duitsland. Haar bevindingen toonden het belang aan van op behoeften gebaseerde, informele en interculturele voorzieningen en praktijken om de participatie van fysieke recreatie van de doelgroep in hun nieuwe setting te bevorderen. Om sociale integratie te vergemakkelijken, was de langdurige betrokkenheid van de deelnemers als vrijwilligers cruciaal (Mohammadi, 2019).

Maatschappelijk kwetsbare mensen worden geconfronteerd met verscheidene drempels die hen beletten te participeren aan sportinitiatieven. Deze drempels worden door Theeboom en Verheyden (2011) onderverdeeld in drie categorieën. De eerste categorie omvat structurele factoren zoals een gebrekkig sportaanbod in de buurt of een gebrek aan informatie over het sportaanbod in de buurt. De tweede categorie omvat persoonlijke factoren zoals bijvoorbeeld gezondheidsproblemen, een gebrek aan zelfvertrouwen, beperkte sociale vaardigheden die het contact met anderen kunnen bemoeilijken, ... Tot slot kunnen mediërende factoren zoals de attitudes van begeleiders potentiële participanten afschrikken om deel te nemen, doordat ze zich niet welkom voelen door de heersende sfeer in de sportclub (Coussée, e.a., 2013; Theeboom & Verheyden, 2011).

Een sportcontext kan mensen die recent zijn toegekomen in een nieuw land ook helpen met taalverwerving, zelfrespect, zelfvertrouwen en sociale verbondenheid. Deelname aan sport door vluchtelingen of mensen met een migratie-achtergrond in gemeenschapsverband, speelt een belangrijke rol bij het bevorderen van een gemeenschapsgevoel en het behoud hiervan (Spaaij, 2012). Sportinterventies en sportprogramma's gericht op personen met een vluchtelingenachtergrond zijn echter vaak kortdurend, ad hoc en moeilijk te ondersteunen (Australian Department of Immigration and Border Protection, 2017). Verschillende onderzoekers benadrukken dat het vermogen van sport om sociale inclusie te bevorderen beperkt is en gevormd wordt door bredere sociale en structurele uitsluitingsprocessen die de sociale impact van sport in hoge mate contextafhankelijk maken (Coalter, 2015). In hun studie in Australië bekritisieren Jeanes et al. (2015) sportontwikkelings- en hervestigingsmedewerkers die verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van de sportparticipatie van jonge vluchtelingen. Veel reguliere sportclubs tonen intolerantie voor diversiteit en nemen een ongewenste houding aan tegenover nieuwe leden van vluchtelingengemeenschappen. Bijgevolg nemen veel vluchtelingen liever deel aan ongestructureerde en informele activiteiten in plaats van aan sport in clubverband. Frisby (2011) merkte op dat nieuwe immigranten vaak worden geconfronteerd met verschillende belemmeringen voor deelname, waaronder taal, cultuur, geslacht en klasse. Verder is het gebrek aan toegang voor participatie een belangrijk afschrikmiddel en is het dus van fundamenteel belang om manieren te vinden om immigranten samen te brengen rond recreatieve sportmogelijkheden.

Ondanks de vele verschillende programma's die zijn opgericht rond sport en mensen uit kwetsbare groepen, is er nog maar weinig concreet onderzoek gedaan naar de impact die sport kan hebben op het leven van vluchtelingen, mensen zonder wettig verblijf en kansarme groepen.

3. Sociaal kapitaal

Fundamenteel aan het begrip sociaal kapitaal is dat sociale relaties een hulpbron vormen voor personen en organisaties, die belangrijk zijn bij het realiseren van doelen. Waarom sommige mensen rijker, gezonder of gelukkiger zijn dan andere wordt niet alleen verklaard door hun fysiek, humaan of financieel kapitaal maar ook door hun relaties. Anders gezegd: door hun posities binnen netwerken (Leeuw, 2001). In dit onderzoek naar de impact van het samen lopen bij Les Gazelles de Bruxelles op het leven van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf, wordt sociaal kapitaal als centraal theoretisch kader gekozen. Dit onderzoek wil nagaan of het lopen bij Les Gazelles de Bruxelles bijdraagt tot een groter sociaal kapitaal voor vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf.

3.1 EEN STRUCTUREEL BEELD VAN GEMEENSCHAP

Een gemeenschap is een systeem waarin individuen een relatie delen op basis van een gemeenschappelijke behoefte of functie, waaronder religie, sociale klasse, geografische locatie, etniciteit, ras, nationaliteit, politieke overtuiging en/of opleiding (Chavis en Newbrough, 1986). Om gemeenschappen te kunnen analyseren en vergelijken, is het belangrijk om de term gemeenschap correct te kunnen classificeren. Gusfield (1975) identificeerde twee verschillende vormen van gemeenschap. De territoriale gemeenschap is de traditionele opvatting van een gemeenschap als een geografisch gelegen en kleinschalige eenheid op basis van traditionele waarden, terwijl de moderne kijk op gemeenschap een meer relationeel model volgt waarin gemeenschappen symbolische constructies zijn die zijn opgebouwd rond sociale organisaties en een gevoel van verbondenheid bieden (Cohen, 1985). Binnen de traditionele geografische vorm wordt gemeenschap vaak geaccepteerd als een statisch en stabiel construct, zo vanzelfsprekend dat mensen zelden over het concept nadenken. In de modernere maatschappij, naarmate gemeenschap meer een geïnstitutionaliseerde sociale regeling wordt die vloeiend en open voor verandering is, zijn mensen zich echter meer bewust van het concept van gemeenschap. Bijgevolg overwegen ze hun opties om lid te worden of een bepaalde gemeenschap te verlaten (Delanty, 2003). De laatste vorm van gemeenschap dwingt samenlevingen na te denken over wat ze hun leden te bieden hebben, om te voorkomen dat ze de gemeenschap verlaten. Dit heeft op zijn beurt geleid tot een toename in de sociaal kapitaalliteratuur (Putnam, 1995). Bhattacharyya (2004) definieert gemeenschapsontwikkeling als het proces van het creëren of vergroten van solidariteit en keuzevrijheid. Hij beweert dat solidariteit gaat over het opbouwen van een diep gevoel van gedeelde identiteit en een gedragscode voor gemeenschapsontwikkelaars.

3.2 HET CONCEPT SOCIAAL KAPITAAL

Sociaal kapitaal is verankerd in de relaties die een individu met andere individuen heeft. Het is een individuele variabele die ligt ingebed in de relaties die een individu met anderen heeft (Coleman, 1994). Het concept sociaal kapitaal is doorheen de jaren in toenemende mate onderzocht door academici met verschillende achtergronden. Volgens Lin (2001) heeft de multidimensionaliteit van het begrip geleid tot veel verschillende conceptualisaties waaronder zaken als gevoel van verbondenheid, vertrouwen, ondersteuning en betrokkenheid. Sociaal kapitaal is een cruciaal aspect

van elke gemeenschap omdat het dit waargenomen kapitaal is dat gecoördineerde acties mogelijk maakt, de transactiekosten verlaagt (bv. veel vertrouwen vergemakkelijkt de handel via minder afhankelijkheid van formele contractuele overeenkomsten) en gemeenschappen in staat stelt effectiever te zijn bij het nastreven van hun collectieve belangen (Putnam, 2000). Binnen sportparticipatiegemeenschappen kan de aanwezigheid van sociaal kapitaal hun leden aanmoedigen om fysiek actief te blijven, vrijwilligerswerk te doen namens de gemeenschap en psychologische voordelen te behalen uit hun lidmaatschap (Harvey et al., 2007).

Over het algemeen houdt het idee van sociaal kapitaal verband met de rol van sociale netwerken en burgernormen en is het nauw verbonden met concepten van vertrouwen, gemeenschap en maatschappelijk engagement. In deze benadering wordt de nadruk gelegd op sociale processen en op manieren om de organisatorische capaciteiten van gemeenschappen te verbeteren (Baron et al., 2001). Binnen het sociaal kapitaal moet er een onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds verbindingen en anderzijds overbruggingen. Verbindingen komen voort uit netwerken waar een gedeelde identiteit bestaat, zoals tussen familie en goede vrienden. Dit concept omschrijft Putnam (2000) als *bonding* of het 'verbinden' van sociaal kapitaal als sterkere sociale banden binnen homogene groepen. Anderzijds is er ook *bridging* of overbrugging van sociaal kapitaal, wat verwijst naar groeperingen die verschillen in etniciteit, gender, klasse, rijkdom, religie, woonplaats of andere kenmerken die sociale groepen onderscheiden (Naravan, 1999). Volgens Putnam (2000) gaat het overbruggen van sociaal kapitaal om zwakkere sociale banden tussen verschillende sociale groepen. Waar *bonding* en *bridging* voornamelijk verwijzen naar horizontale relaties, stelt *linking* van sociaal kapitaal de verticale dimensie voor. *Linking* omvat maatschappelijke organisaties (zoals NGO's en vrijwilligersgroepen), overheidsinstellingen, vertegenwoordigers van het publiek (politieke partijen of politici) en de private sector (Grant, 2001).

Hoewel zowel *bonding* als *bridging* worden gezien als sleutelfactoren bij het creëren van sociaal kapitaal, heeft elk van hen potentiële positieve en negatieve effecten op sociaal kapitaal in de samenleving. *Bonding* heeft positieve effecten voor de leden die tot deze gesloten sociale groep of dit netwerk behoren, maar kan negatieve effecten hebben voor de samenleving als geheel, omdat sterke *bonding* tussen leden soms leidt tot conformiteit, uitsluiting van buitenstaanders en antisociale activiteiten (Putnam, 2000). De onderscheidingen tussen *bonding* en *bridging* zijn met name van belang wanneer het gaat om de capaciteit van sociaal kapitaal. Sommige auteurs benadrukken het belang van zowel bindende als overbruggende relaties. Anderen wijzen dan weer op de beperkingen en eventuele negatieve effecten van mogelijke beperkingen en mogelijke negatieve effecten van exclusieve verbinding tussen migranten. Hun argument is dat sterke banden binnen kansarme gemeenschappen kunnen leiden tot uitsluiting (Eriksson, 2011; Wakefield & Poland, 2005). Een verenigend thema voor deze sociaal kapitaal theoretici is dat van sociale cohesie. Sociale cohesie wordt aangepakt door het creëren of versterken van de fysieke, sociale en culturele infrastructuur van gemeenschappen. Er wordt geïnvesteerd in programma's en processen die vaardigheden, vertrouwen en zelforganisatiecapaciteit ontwikkelen en sociale netwerken versterken (Putnam, 2000). Recente studies hebben aangetoond dat sportparticipatie meer bevorderlijk is voor *bonding* dan voor *bridging*, en dat mensen liever deelnemen aan dergelijke activiteiten met mensen met een

vergelijkbare (etnische) achtergrond (Devine en Parr, 2008; Krouwel et al., 2006; Tonts, 2005; geciteerd in Wang et al., 2012).

Wang et al. (2012) gaan ervan uit dat gemeenschapszin een cruciaal element is voor de sportervaring van sportdeelnemers, evenals het behouden en creëren van sociaal kapitaal. De aanwezigheid van sociaal kapitaal maakt het moeilijker voor deelnemers om hun sportparticipatiestructuur te verlaten en hun fysieke activiteit te beëindigen, wat vanuit gezondheidsoogpunt van enorme waarde is. Managers in sportorganisaties doen er dus goed aan manieren te verkennen om een gemeenschap rond hun sportprogramma's op te bouwen die inductief is voor zowel *bonding* als *bridging*, afhankelijkheid en ondersteuning (zowel emotioneel als instrumenteel). Bovendien moeten deze sportprogramma's worden opgezet in een structuur waarmee mensen toegang hebben tot hun middelen en de sportervaring kunnen integreren in hun dagelijks leven. De twee meest voorkomende manieren waarop sociaal kapitaal wordt geconceptualiseerd, zijn als een individueel of een collectief bezit. Volgens Putnam (2000) is vertrouwen belangrijk voor het onderhouden en herstellen van sociale samenhang. De sociale kapitaaltheorie van Putnam beweert dat actieve participatie binnen sportorganisaties niet enkel processen met betrekking tot sociale integratie garandeert, maar ook mechanismen bevordert met betrekking tot sociale *bonding* en *bridging*, omdat sport mensen dwingt om samen te werken. Het verschil tussen beiden is dus dat ze verwijzen naar verschillende soorten socialiseren. Sociale *bonding* versterkt de etnisch-culturele identiteit van homogene groepen. Sociale *bridging* heeft echter een heterogeen karakter en biedt individuen het potentieel om te leren omgaan met anderen (Putnam, 2000). De verschillende elementen *bonding*, *bridging* en *linking* zijn van belang als we via sport sociale inclusie willen bevorderen.

4. Conclusie + onderzoeksvragen

Uit voorgaande literatuurstudie blijkt dat er nog niet veel onderzoek gedaan werd naar de sociale impact die sport kan hebben op het leven van kwetsbare groepen. Dit thesisonderzoek gaat daarom dieper in op dit hiaat binnen het wetenschappelijk onderzoek. De centrale onderzoeksvraag en de daarbij horende deelvragen die deze thesis tracht te beantwoorden, luiden als volgt:

Wat is de impact van het samen joggen bij Les Gazelles de Bruxelles op de sociale relaties van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf?

- *Is sport een geschikt middel om sociale relaties te bevorderen?*
- *Hoe integreren de vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf van Les Gazelles de Bruxelles zich in een nieuwe maatschappij?*
- *Hoe draagt de integratie van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf die lopen bij Les Gazelles de Bruxelles bij tot de opbouw van een sociaal netwerk?*

Uit de onderzoeksvragen blijkt dat de gerapporteerde antwoorden niet bedoeld zijn om algemene conclusies te trekken. Dit onderzoek heeft als doel meer inzicht te krijgen in de sociale relaties van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf binnen de specifieke context van Les Gazelles de Bruxelles.

DEEL 2: DATA EN METHODE

In het deel data en methode wordt stilgestaan bij de keuze van de onderzoekseenheden, de manier van dataverzameling en de gebruikte onderzoeksmethoden. Daarnaast worden ook enkele beperkingen tot het verzamelen van de gegevens en moeilijkheden tijdens het onderzoek aangegeven.

1. Les Gazelles de Bruxelles

Les Gazelles de Bruxelles is de bestudeerde case in dit onderzoek. Les Gazelles de Bruxelles is een socio-sportieve vzw die sinds 2013 via joggen mensen in armoede tracht te versterken op persoonlijk en sociaal vlak. Door wekelijkse looptrainingen willen ze de eigenwaarde, het lichaamsbeeld en zelfvertrouwen van hun deelnemers verbeteren. Daarnaast willen ze de sociale mobiliteit van deze mensen uit kwetsbare groepen vergroten. Les Gazelles de Bruxelles is ontstaan vanuit enkele Brusselse organisaties (Pigment, Link=Brussel en Buurtsport Brussel vzw) die werken rond thema's zoals kansarmoede, migratie, inburgering en sport. De lopers van Les Gazelles de Bruxelles zijn voornamelijk kansarme mensen, maar iedereen is welkom bij de verschillende loopgroepen (Les Gazelles de Bruxelles, n.d.).

Les Gazelles de Bruxelles organiseert wekelijks looptrainingen met zeven verschillende loopgroepen. Deze loopgroepen spreken af op verschillende locaties in Brussel en lopen in de buurt van deze locaties. De participatieve observatie voor dit thesisonderzoek vond plaats bij de loopgroep van vrijdagavond die in het park van Tour & Taxis loopt. Alle respondenten van dit thesisonderzoek zijn lopers van deze loopgroep. De activiteiten van Les Gazelles de Bruxelles bestaan voornamelijk uit looptrainingen en loopwedstrijden, daarnaast worden er jaarlijks ook nog enkele andere culturele - of sportactiviteiten georganiseerd om de groepssfeer te bevorderen (Les Gazelles de Bruxelles, n.d.).

Parallel met de looptraining voorziet Les Gazelles de Bruxelles een vervolgtraject. Via deze begeleiding kunnen deelnemers hun weg vinden naar de juiste maatschappelijke instanties. Per individu kan dit verschillen: sommigen hebben nood aan opleiding, anderen aan financiële steun, nog anderen aan trajectbegeleiding in hun zoektocht naar werk, huisvesting of zorg. Les Gazelles de Bruxelles biedt haar lopers een veilige context om aan sport te doen. Binnen deze context kunnen de lopers tot ontplooiing komen. Les Gazelles de Bruxelles conceptualiseert de integratie van hun deelnemers als een toestand waarin iemand zijn of haar weg zelfstandig kan vinden of ontwikkelen in de Belgische maatschappij zonder dat deze persoon daarbij de hulp van Les Gazelles de Bruxelles nodig heeft (Les Gazelles de Bruxelles, n.d.).

2. Deelnemers

Om de impact van het samen joggen bij Les Gazelles de Bruxelles op het sociale leven van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf na te gaan, werden in totaal tien semigestructureerde interviews afgenomen. De participanten van dit kwalitatief onderzoek zijn acht vluchtelingen en twee mensen zonder wettig verblijf. De participanten zijn gemiddeld 35 jaar oud, negen van hen zijn

mannen, één participant is een vrouw. De totale populatie van Les Gazelles de Bruxelles bestaat uit 62 lopers. Er werden drie criteria gebruikt voor de selectie van de respondenten. Ten eerste werd er gekozen voor lopers die minimum één jaar bij Les Gazelles de Bruxelles lopen. Dit is een valabel criterium, omdat het enige tijd in beslag neemt alvorens Les Gazelles de Bruxelles een individueel traject kan afleggen met de deelnemers dat inzet op hun persoonlijke groei. De invloed van Les Gazelles de Bruxelles op de sociale relaties van de respondenten zou daarom beter te analyseren zijn bij langdurige lopers. Alle respondenten liepen bij de opstart van dit onderzoek gemiddeld twee jaar en half bij Les Gazelles de Bruxelles, alle participanten lopen minimaal één jaar en maximaal vijf jaar mee. Binnen dit criterium vallen 24 van de 62 lopers. Ten tweede werden er lopers geïnterviewd die op regelmatige basis, meerdere keren per maand, participeren aan trainingen en/of wedstrijden, dit zijn 21 deelnemers. Tot slot werd er enkel gekozen voor respondenten die actief deelnemen aan de werking van Les Gazelles de Bruxelles, zoals onder andere deelnemen aan de activiteiten, helpen als vrijwilliger, ... Onder dit criterium vallen 35 deelnemers. Uit de deelnemers die voldoen aan deze drie criteria werden uiteindelijk tien participanten geselecteerd die bereid waren deel te nemen aan het onderzoek. Het aantal mannen ten opzichte van vrouwen en het aantal vluchtelingen ten opzichte van mensen zonder wettig verblijf binnen de participanten, vormt een weerspiegeling van de leden van Les Gazelles de Bruxelles.

Tabel 1. Overzichtstabel van de respondenten.

*M=man, V=vrouw; **VL=vluchteling, ZWB= zonder wettig verblijf

Respondent + geslacht*	Status**	Geboortejaar	Land van herkomst	Participatie-duur	Frequentie participatie trainingen	Deelname wedstrijden	Sector beroep/ opleidings-niveau
1 M	VL	1994	Syrië	Drie jaar	1x per week	Ja	Trainer
2 M	VL	1992	Syrië	Drie jaar	1x per week	Ja	Bouw
3 M	ZWB	1970	Marokko	Eén jaar	1x per week	Ja	Verkoop
4 M	ZWB	1977	Marokko	Anderhalf jaar	1x per week	Ja	Verkoop
5 M	VL	1995	Syrië	Eén jaar	1x per week	Ja	Bouw
6 M	VL	1995	Afghanistan	Vier jaar	Twee à drie keer per maand	Ja	Werkzoekend, afgestudeerd als hulp-kok
7 M	VL	1968	El Salvador	Twee jaar	Traint minder frequent sinds hij verhuisd is	Ja	Administratief medewerker
8 M	VL	1967	Burundi	Vijf jaar	2x per week	Ja	Administratief medewerker
9 V	VL	1987	Syrië	Eén jaar	Traint sporadisch mee, 9V is vooral actief als vrijwilliger	Nee	Werkzoekend

10 M	VL	1992	Guinee	Vijf jaar	Traint sinds enkele jaren bij een Brusselse atletiekclub en niet meer bij Les Gazelles de Bruxelles	Ja	Werkzoekend
------	----	------	--------	-----------	---	----	-------------

3. Dataverzamelmethode

Dit onderzoek gaat uit van een kwalitatieve methode waarbij drie dataverzamelmethodes gebruikt werden. Ten eerste werd er aan participatieve observatie gedaan, ten tweede werden er semigestructureerde diepte-interviews afgenomen en ten derde werd het sociaal netwerk van de respondenten in kaart gebracht door middel van een ecogram.

Kwalitatief onderzoek gebeurt het best in de natuurlijke setting van de onderzochte groep (Van Regenmortel, 2011). Bij een participatieve observatie is de onderzoeker lijfelijk aanwezig in het veld. Participatieve observatie omvat observeren, interviewen en het verzamelen van documenten. In dit onderzoek wordt gekozen voor participatieve observatie, aangezien een afstandelijke vorm van observeren niet volstaat om een genuanceerd beeld te krijgen en een kritisch onderzoek te kunnen voeren. Door het gebruik van participatieve observatie is het mogelijk om betere of meer geldige informatie te krijgen en deze te interpreteren in hun context (Lindeman & Reulink, 2005). Bij participatieve observatie is het belangrijk om in twee parallelle werelden te leven. Dat wil zeggen dat een onderzoeker zich enerzijds inleeft in de onderzoekssituatie en anderzijds zijn of haar persoonlijk leven afgrenst van het fenomeen dat onderzocht wordt (Maso & Smaling, 1998). Het is belangrijk om het evenwicht tussen betrokkenheid en distantie te bewaren, aangezien het gevaar van 'going native' in participatieve observaties sluipt (Proot & van der Lyke, 2004). Daarbij vereenzelvigd de onderzoeker zich met de onderzoekssituatie -en populatie. De objectiviteit van de onderzoeker komt dan in het gedrang. Tijdens de participatieve observaties bij Les Gazelles de Bruxelles werd er echter telkens de rol van onderzoeker aangenomen, waarbij er gefocust wordt op de te onderzoeken fenomenen. De onderzoeker heeft vanaf oktober 2019 tot en met februari 2020 één keer per week meegetraind met de loopgroep op vrijdag. In totaal heeft de onderzoeker deelgenomen aan twaalf trainingen van één uur. Deze trainingen bestaan achtereenvolgens uit opwarmingsoefeningen, lopen en stretchoefeningen. Daarnaast nam de onderzoeker ook deel aan één wedstrijd. Tijdens deze training werd er zowel vooraf, tijdens als achteraf gesproken met alle lopers en de trainer van Les Gazelles de Bruxelles. Er werd tijdens de trainingen ook geobserveerd, hierbij werd vooral rekening gehouden met de sociale interactie tussen de verschillende lopers en daarnaast ook de communicatie tussen de lopers, de toegankelijkheid van de loopgroep, het vervolgtraject van de lopers en het sociaal kapitaal van de lopers. Al deze observaties werden na de training uitgeschreven in de veldnota's van de onderzoeker. Deze veldnota's bestaan gemiddeld uit twee pagina's per training, in totaal dus 36 pagina's aan veldnota's.

Het veldonderzoek was nodig om eerste contacten te leggen met de respondenten, voor het opbouwen van een band met de lopers, het begrijpen van de gewoontes van de loopgroep. Vervolgens werden semigestructureerde diepte-interviews afgenomen om de invloed van het lopen bij Les Gazelles de Bruxelles na te gaan. Hierbij beschikt de onderzoeker over een vooropgestelde vragenlijst die dient als een kapstok waaraan het interview opgehangen wordt. Deze manier van werken kan er ook toe leiden dat het gesprek op andere topics komt die eerder niet voorzien waren, maar die belangrijk kunnen zijn om een antwoord te bieden op de onderzoeksvragen. In samenspraak met de verantwoordelijke van Les Gazelles de Bruxelles werden de volgende centrale thema's geselecteerd: het verband tussen sport en migratie, de sociale relaties van de lopers en de effecten van het samen lopen. Om een juist beeld te verkrijgen over de mening van een respondent, werden vragen soms geherformuleerd en nogmaals gesteld, wanneer een respondent de vraag bijvoorbeeld niet goed begrepen had of de vraagstelling te complex was. Daarnaast werden er zowel objectieve als subjectieve vragen gesteld om zo onregelmatigheden in de antwoorden van de respondenten te achterhalen. Tijdens deze interviews kreeg elke respondent de tijd die nodig was om zijn of haar verhaal te vertellen.

Alvorens de interviews werden afgenomen, ondertekenden alle participanten een *informed consent* waarmee ze de toestemming gaven om datgene wat zij vertelden te laten opnemen in het thesisonderzoek. De locatie van het interview werd telkens in samenspraak met de respondent gekozen. Vijf interviews werden afgenomen in een thuiscontext, bij de respondent of de onderzoeker thuis of in een rustige vergaderzaal op het werk van de respondent. In deze thuiscontext was er geen sprake van storende factoren. De andere vijf interviews vonden plaats op een openbare plaats, in een café of koffiebar, aangezien het praktisch niet altijd mogelijk was om de interviews in een thuiscontext te organiseren. De onderzoeker merkte soms wel een invloed van de locatie op het interview. Twee participanten, waarbij het interview plaatsvond op een openbare plek, ondervonden hinder van het achtergrondlawaai, waardoor zij zich niet volledig op hun gemak voelden. Er werd van alle interviews een geluidsfragment opgenomen, zodat de onderzoeker zich tijdens het interview volledig kon focussen op het gesprek en geen notities moest nemen. De interviews duurden gemiddeld 48 minuten en 9 seconden (het langste interview duurde 56 minuten en 54 seconden, het kortste interview duurde 37 minuten en 24 seconden). De interviews vonden plaats gedurende een periode van vijf maanden (eerste interview op 26 november 2019, laatste op 13 maart 2020).

Aangezien het Nederlands van geen enkele respondent de moedertaal is, was er bij de meerderheid sprake van een taalbarrière. Wanneer het niveau van Nederlands, Frans of Engels van de respondenten voldoende was, werd het interview in een van deze talen afgenomen. Dit was zo voor acht respondenten (respectievelijk: NI=3; Fr=4; Eng=1). De taal waarin het interview afgenomen werd, werd telkens gekozen na overleg met de verantwoordelijke van Les Gazelles de Bruxelles en de respondent zelf. Op deze manier voelden alle respondenten zich comfortabel tijdens het afnemen van de interviews. Voor twee respondenten was de hulp van een tolk noodzakelijk omwille van hun beperkt niveau van Nederlands, Frans of Engels. Tijdens het interview was er een invloed van de tolk te merken. Zo zat er wat hapering op de antwoorden wanneer de tolk of respondent meer duiding nodig had. Eén respondent leek zich wel op zijn gemak te voelen bij de aanwezigheid van een tolk. De andere voelde zich echter niet comfortabel bij de aanwezigheid van een externe derde, waardoor

het interview uiteindelijk zonder tolk werd afgenomen. Bij twee van de tien interviews, waar de respondent op voorhand aangaf geen tolk nodig te hebben, ondervond de onderzoeker een duidelijke taalbarrière, waardoor niet alle vragen konden gesteld worden aan de participanten.

In de laatste dataverzamelmethode werd er gevraagd aan de respondenten om hun sociaal netwerk in kaart te brengen via een ecogram. Op deze manier kon er worden nagegaan op welke manier Les Gazelles de Bruxelles heeft bijgedragen tot het versterken en uitbreiden van de sociale netwerken van de participanten. Zo kon ook de actieve participatie van de respondent gestimuleerd worden en konden ze zelf aan de slag gaan tijdens het gesprek. Een ecogram is een visuele voorstelling van iemands sociaal netwerk. De relationele knopen van een persoon worden hierbij duidelijk in beeld gebracht. Eveneens concretiseert het de leefomgeving van een persoon op een beeldende manier. Een ecogram verduidelijkt welke hulpbronnen een persoon in zijn of haar omgeving heeft om behoeften te vervullen en waar die nog versterkt moeten worden (Herman, 2009).

4. Analyseprocedure

De eerste fase van de analyseprocedure bestond eruit de interviews letterlijk uit te typen en te anonimiseren (zie bijlage voor een uitgetypt interview). Vervolgens werden deze uitgeschreven interviews ingegeven in het analyseprogramma MAXQDA en thematisch geanalyseerd (Vaismoradi, Turunen & Bondas, 2013). Tijdens de analyse werd er zowel open als axiaal gecodeerd. De deductieve analyse gebeurde aan de hand van een open codering op basis van volgende topics: sport, sociale contacten en integratie. Bij de inductieve analyse werd er eerst open gecodeerd, alle mogelijke antwoorden op een vraag werden aangeduid met bijhorend label. Vervolgens werd axiaal gecodeerd, zodat sommige labels die bij elkaar horen, samen geplaatst konden worden (zie bijlage voor definitieve labellijst) (Mortelmans, 2011). In totaal werden de resultaten twee keer geanalyseerd, zodat zoveel mogelijk informatie uit de interviews kon worden gehaald.

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een empirische sociale netwerkanalyse. Daarin worden de kenmerken van een netwerk expliciet gemaakt aan de hand van een ecogram. Op deze manier kan het sociaal netwerk van de respondenten visueel in beeld gebracht worden. Om een sociale netwerkanalyse uit te voeren, identificeren Borgetti et al. (2009) een netwerk door te beslissen welke knooppunten en verbindingen geanalyseerd moeten worden. Sociale actoren zoals personen, groepen, organisaties of teams vertegenwoordigen knooppunten die geschikt zijn voor analyse. De sterkte van deze banden kan gekwantificeerd en afgewogen worden. In een sociale-netwerkanalyse worden gewoonlijk vier verschillende soorten banden geanalyseerd. Ten eerste vormen overeenkomsten zoals locatie of lidmaatschap een soort band. Ten tweede zijn er sociale relaties. Ten derde worden interacties zoals sociale steun of geslachtsgemeenschap onderzocht. De laatste type band zijn stromen, die kunnen verwijzen naar informatie of bronnen (Borgatti et al., 2009). De respondenten gaven in de ecogrammen weer welke banden ze hebben met verschillende personen en op welke manier deze relaties zich ten opzichte van elkaar verhouden.

Tot slot werden ook de veldnotities van de participatieve observatie geanalyseerd. Uit deze data kon onder andere het verloop van de trainingen en de interactie tussen de lopers nagegaan worden. Deze resultaten werden daarnaast ook gekoppeld aan de bevindingen uit de interviews en ecogrammen. De veldnotities konden sommige van deze bevindingen verder onderbouwen.

DEEL 3: RESULTATEN

De resultaten zijn onderverdeeld in verschillende onderwerpen die tijdens de dataverzameling naar voor kwamen. Respectievelijk kwam de motivatie van de respondenten om aan sport te doen en de rol van sport in hun leven aan bod. Vervolgens werd het sociaal kapitaal van de respondenten geanalyseerd om tot slot stil te staan bij de mate waarin sport heeft bijgedragen tot de integratie van de respondenten.

1. Sport

Een eerste onderwerp waar tijdens de interviews naar gepeild werd, is de motivatie van de respondenten om aan sport te doen. Daarnaast werd ook uitgezocht welke rol sport inneemt in het leven van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf. Aangezien het mogelijk is dat sommige antwoorden een kritische of persoonlijke noot omvatten, worden deze citaten anoniem weergegeven.

Alle tien de respondenten deden in hun thuisland al aan sport en waren dan ook zelf actief op zoek naar een nieuwe manier om aan sport te doen in België. Eén van de vluchtelingen zegt hierover het volgende:

In mijn thuisland speelde ik voetbal, daarom wou ik in België ook zeker aan sport doen. Ik vind dat sport helpt om je te integreren in een nieuw land, dat het helpt om mensen te leren kennen en de cultuur in een land beter te begrijpen. (Interview 1M)

De respondenten kwamen via verschillende kanalen in contact met Les Gazelles de Bruxelles: acht van de tien respondenten via verschillende Brusselse organisaties (onder andere via een integratiecursus bij BON, Pigment en Huis van het Nederlands) die werken met kwetsbare groepen. Drie respondenten leerden Les Gazelles de Bruxelles kennen terwijl ze in het opvangcentrum het Klein Kasteeltje in Brussel verbleven. De laatste twee respondenten leerden de loopgroep kennen via een kennis of vriend van hen die al liep bij Les Gazelles de Bruxelles.

Ik verbleef in het Klein Kasteeltje in Brussel, daar heb ik gezocht naar verschillende sportorganisaties en specifiek naar een organisatie om te lopen. Ik wou zelf graag beginnen sporten. Ik heb eerst zelf gezocht en via via heb ik dan Les Gazelles de Bruxelles leren kennen.

(Interview 6M)

Toen ik net aankwam in België en in het opvangcentrum verbleef, had ik niet veel om handen. Wanneer een vriend die samen met mij in het centrum verbleef mij voorstelde om me bij een sportclub aan te sluiten, was dat echt een kans voor mij. Zo heb ik Les Gazelles de Bruxelles ontmoet. (Interview 8M)

Sport neemt verschillende rollen aan in het leven van de respondenten. De vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf hebben met andere woorden meerdere drijfveren om te joggen bij Les Gazelles de Bruxelles. Acht van de tien respondenten geven aan dat ze sporten omdat het goed is voor hun gezondheid en bijdraagt tot een betere fysieke conditie. Daarnaast doen vijf van de tien respondenten aan sport om beter Frans of Nederlands te leren. Drie van de tien respondenten zien sport als een vorm van ontspanning. Drie van de respondenten geven aan dat ze aan sport doen om hun hoofd leeg te maken en om hun problemen even te kunnen vergeten. Tot slot lopen zes van de tien respondenten mee om nieuwe mensen te leren kennen. Hieronder enkele mogelijke invullingen die sport kan hebben in het leven van enkele respondenten:

Lopen bij Les Gazelles de Bruxelles is zeker niet louter sport voor mij. Het gaat verder dan sporten alleen, omdat ik kan praten met lokale mensen. Ik kan leren van hun ervaringen en mijn Nederlands oefenen. Het is voor mij een combinatie van sport en ontspanning. (Interview 7M)

Als ik aan sport doe, kan ik mijn problemen soms vergeten. Soms helpt het ook niet, het hangt ervan af. Door het lopen kan ik soms wel ontspannen, maar de problemen die ik heb doordat ik geen papieren heb, verdwijnen niet doordat ik aan sport doe. Omdat ik geen papieren heb, kan ik mijn eigen rechten niet verdedigen. (Interview 4M)

Ik vind het belangrijk om aan sport te doen. Ik denk dat het bijdraagt tot de integratie in een nieuw land. Het helpt om mensen te leren kennen, nieuwe plaatsen te ontdekken of om connectie te maken met anderen. (Interview 5M):

2. Sociaal kapitaal

Het centraal theoretisch kader van dit onderzoek is het sociaal kapitaal van de respondenten. In het tweede deel werden de respondenten hiervoor bevestigd over hun sociale contacten, waar ze die ontmoet hebben en wat de invloed van Les Gazelles hierop was. Tot slot wordt er ook getracht het sociaal netwerk van de respondenten in kaart te brengen aan de hand van een ecogram.

In de interviews werd gepeild naar de sociale contacten die de respondenten hadden voor ze begonnen te lopen bij Les Gazelles de Bruxelles. Vier van de tien respondenten gaven aan al heel wat mensen te kennen in België voor ze begonnen te joggen bij Les Gazelles de Bruxelles. Deze vier respondenten kenden die sociale contacten onder andere van op school, vrijwilligerswerk, andere sporten of hadden deze contacten ontmoet op straat of tijdens het uitgaansleven. Vier andere respondenten vertelden dat ze voor ze begonnen te lopen bij Les Gazelles de Bruxelles nog maar heel weinig sociale contacten hadden in België. De enige contacten die ze hadden, kenden ze van in het opvangcentrum of de integratiecursus. De laatste twee respondenten gaven aan dat ze zo goed als geen sociale contacten hadden in België alvorens ze begonnen te lopen bij Les Gazelles de Bruxelles.

Vervolgens werd er in de interviews nagegaan hoeveel nieuwe sociale contacten de respondenten inmiddels hebben, sinds ze actief zijn bij Les Gazelles de Bruxelles. Negen van de tien respondenten hebben verschillende nieuwe mensen leren kennen sinds ze bij Les Gazelles de Bruxelles lopen. Deze respondenten hebben intussen dus meer sociale contacten dan voor ze begonnen te lopen. Vier van de tien respondenten geven ook aan dat ze het makkelijker vinden om nieuwe mensen te leren kennen sinds ze lopen bij Les Gazelles de Bruxelles. Eén van de respondenten vertelt hierover:

Ik vind het gemakkelijker om nieuwe mensen te leren kennen, sinds ik bij Les Gazelles de Bruxelles loop. Doordat ik bij Les Gazelles de Bruxelles loop, kom ik in aanraking met mensen van verschillende talen en culturen. Dat geeft me meer ervaring en zelfvertrouwen in het spreken van andere talen en het begrijpen van andere culturen. Daardoor vind ik het nu gemakkelijker om contacten te leggen met nieuwe mensen. (Interview 5M)

Een van de tien respondenten geeft aan enkele nieuwe contacten te hebben gemaakt bij Les Gazelles de Bruxelles, maar kende de meeste van zijn sociale contacten al van tevoren. Hierbij vullen twee van de tien respondenten nog aan dat ze hun sociale contacten van Les Gazelles de Bruxelles als een tweede thuis of een familie in België beschouwen. Hun contacten van bij Les Gazelles de Bruxelles zijn dus ook de mensen op wie ze terugvallen als ze een probleem hebben of met iets zitten. Twee andere respondenten beschouwen de mensen die ze kennen van bij Les Gazelles de Bruxelles als vrienden om mee aan sport te doen, maar hebben buiten de trainingen geen contact met de andere lopers. De zes andere respondenten hebben allemaal contact buiten de training met sommige van de lopers, sommige andere lopers zien ze enkel op de training. Deze zes lopers hebben naast de sociale contacten van Les Gazelles de Bruxelles elk ook nog andere persoonlijke contacten die ze van elders kennen. Tot slot benadrukken twee van de tien respondenten nog expliciet dat ze het makkelijker vinden om met nieuwe mensen in contact te treden sinds ze bij Les Gazelles de Bruxelles lopen. Dit komt onder andere doordat ze Nederlands hebben geleerd en de manier van omgang en interactie tussen Belgen beter kunnen begrijpen.

Tijdens de interviews benadrukken vijf van de tien respondenten de noodzaak om nieuwe sociale contacten aan te gaan in een nieuw land. Deze respondenten vinden het belangrijk om nieuwe mensen te leren kennen en zich op die manier beter thuis voelen in een maatschappij. Eén van de respondenten vult hierbij aan:

Wanneer je in een nieuw land bent, ken je in het begin niemand. Het samen sporten is een manier om mensen te leren kennen. Je probeert je ogen en geest open te stellen voor nieuwe mensen. Het is goed dat ik een sociaal netwerk kan opbouwen in België door Les Gazelles de Bruxelles. Een netwerk helpt je om vooruit te komen, het helpt je om je persoonlijke doelen te bereiken. (Interview 7M)

Vijf van de tien respondenten ervaren een zeer duidelijk verschil tussen de sociale contacten in hun thuisland en België. Eén van de respondenten vertelt hierover:

Natuurlijk zijn de contacten heel verschillend, want mijn thuisland is mijn thuisland. Ik heb daar bijna vijftig jaar gewoond. Mijn roots ligt daar, al mijn familie en vrienden van al een hele lange tijd wonen daar. Maar dat betekent niet dat je hier niet dezelfde structuur kan opbouwen. (Interview 7M)

Naast de interviews hebben alle tien respondenten ook een ecogram ingevuld. Dit vormt een visuele voorstelling van het sociaal netwerk van de tien respondenten. Uit een ecogram kan duidelijk worden welke hulpbronnen de respondent heeft in zijn omgeving om zijn behoeften te vervullen en waar dit nog versterkt moet worden (Herman, 2009). Het sociaal netwerk van de respondenten kan onderverdeeld worden in drie verschillende sferen, ten eerste familie, ten tweede verwanten en vriendschappelijke relaties en tot slot maatschappelijke diensten of functionele contacten.

Uit de ecogrammen blijkt dat zeven van de tien respondenten familie hebben in België. Al deze respondenten geven dan ook aan dat hun familieleden de eerste personen zijn waarop ze terugvallen wanneer ze een probleem hebben of hulp nodig hebben. Drie van de tien respondenten hebben geen familie in België. Alle drie deze respondenten geven aan dat ze zich hierdoor vaak alleen kunnen voelen. Twee van deze drie respondenten beschouwen Les Gazelles de Bruxelles wel als hun nieuwe familie of thuis in België. Uit de ecogrammen blijkt dan ook dat het deze mensen zijn waarop ze terugvallen als ze hulp nodig hebben of een probleem hebben.

De tweede sfeer van het ecogram omvat vrienden. Vriendschap is geen absoluut begrip, kenmerkend voor vriendschapsrelaties is dat respondenten hier bewust voor kunnen kiezen en contacten plezierig en/of nuttig kunnen zijn (Herman, 2009). Alle tien de respondenten hebben eigen vrienden in België, losstaand van Les Gazelles de Bruxelles. Zeven van de tien respondenten beschouwen sommige van de lopers van Les Gazelles de Bruxelles als nauwe vrienden. Drie van de tien lopers hebben ook vriendschappelijke relaties met de andere lopers van Les Gazelles de Bruxelles, maar hebben enkel contact met hen tijdens de trainingen.

In de interviews kwam ook naar voren dat drie van de tien respondenten hier in België een heel sterke band hebben opgebouwd met andere mensen uit hun thuisland. Deze drie respondenten hebben de mensen vanuit hun thuisland ontmoet in het opvangcentrum in België en niet in hun thuisland. Eén van de respondenten stelt dat:

Naast de vele nieuwe Belgische contacten, heb ik hier ook een hele goede band opgebouwd met een paar families vanuit mijn thuisland die in en rond Brussel wonen. We hebben deze mensen leren kennen in het opvangcentrum. Het is natuurlijk heel leuk om in een ander land toch nog een beetje thuis te ervaren. Wij spreken dezelfde taal, hebben dezelfde cultuur, dezelfde tradities, ... We begrijpen elkaar gewoon heel goed. Daarom is het wel leuk om met deze ook nieuwe sociale relaties op te bouwen. (Interview 7M)

De laatste sfeer van het ecogram zijn de maatschappelijke diensten of functionele contacten, zoals het voorzien van informatie of het doorgeven van kennis. Alle tien de respondenten komen in contact met verschillende maatschappelijke diensten zoals sociale organisaties, organisaties die

integratiecursussen of Nederlands les organiseren, ... Dezelfde zeven respondenten die enkele lopers van Les Gazelles de Bruxelles als nauwe vrienden zien, contacteren ook de organisatie Les Gazelles de Bruxelles wanneer ze een probleem of vraag hebben. Deze problemen of vragen hebben zowel betrekking tot het persoonlijk leven van de respondenten, het verkrijgen van de juiste papieren als vragen op professioneel vlak. Tijdens de trainingen werd verschillende keren vastgesteld dat de respondenten tijdens het lopen rustig de tijd konden nemen om met een medeloper of met de trainer te praten over zowel persoonlijke als professionele vragen of problemen. Zeven van de tien respondenten beschouwen Les Gazelles de Bruxelles dus als een functioneel contact.

Deze sfeer van het ecogram omvat ook de voeling van de respondenten met de verschillende landstalen ten gevolge van het doorgeven van informatie. Tijdens de participatieve observatie ondervond de onderzoeker dat de trainingen van Les Gazelles de Bruxelles altijd in het Nederlands en het Frans gegeven werden. Een oefening of uitleg wordt telkens in de beide talen gedaan, zodat alle lopers weten wat er gaat gebeuren. Wanneer een loper geen van beide talen machtig is, wordt een oefening soms uitgelegd in de moedertaal van die loper, als een van de andere lopers deze taal ook spreekt. Zo niet worden oefeningen door middel van gebarentaal uitgelegd. Zeven van de tien respondenten ondervonden dat ze daardoor beter Nederlands of Frans geleerd hebben tijdens het lopen bij Les Gazelles de Bruxelles. Alle zeven benadrukten deze respondenten dat ze nog niet tevreden zijn over hun niveau van Nederlands en nog veel willen bijleren. De drijfveer van deze respondenten om beter Nederlands te leren is om zich beter te kunnen uitdrukken in het dagelijks leven of om een job of opleiding te vinden. Twee van de tien respondenten spreken Frans als tweede taal, het is ook de taal waarin ze in hun land van origine onderwijs hebben genoten. Deze twee respondenten bevestigden allebei dat het machtig zijn van het Frans hen heel erg heeft geholpen bij hun integratie in België en het in orde brengen van hun papieren. Deze twee respondenten hebben door het lopen bij Les Gazelles de Bruxelles allebei een basisniveau Nederlands aangeleerd. Een laatste respondent kan zich vlot uitdrukken in het Engels. Ook hij ervaarde door het spreken van deze taal dezelfde voordelen bij zijn integratie in België.

Les Gazelles de Bruxelles gelooft heel erg in een vervolgtraject in opvolging van de looptrainingen. Op deze manier wil Les Gazelles de Bruxelles tegemoet komen aan de individuele noden van hun lopers. Vier van de tien respondenten ervaren dagdagelijks de meerwaarde van hun sociale interacties binnen Les Gazelles de Bruxelles. Zij geven aan dat ze hun huidige job gevonden hebben door Les Gazelles de Bruxelles. Van een andere respondent heeft de vrouw, die ook regelmatig meeloopt, haar job gevonden via Les Gazelles de Bruxelles. Nog een andere respondent was tijdens de periode van het interview aan het solliciteren voor een job, waarmee hij in contact kwam via Les Gazelles de Bruxelles. Eén van de respondenten vertelt hierover:

Het werk dat ik nu doe, heb ik te danken aan de sport. De verantwoordelijke van Les Gazelles de Bruxelles heeft mij op een dag een stage voorgesteld, omdat hij wist dat ik op zoek was naar een job. Ik heb die stage dan vier maanden gedaan en daarna ben ik vast in dienst genomen in dat bedrijf. Het komt dus door het sporten dat ik nu mijn huidige job heb. (Interview 8M)

Een ander punt waarnaar gepeild werd, is de mate waarin de respondenten het gevoel hadden het land, de cultuur of de structuur in België beter te begrijpen door het samen lopen bij Les Gazelles de Bruxelles. Zeven van de tien respondenten benadrukten dat ze het gevoel hebben het land en haar systeem beter te begrijpen, ze merken hierbij een duidelijke invloed van het samen lopen bij Les Gazelles de Bruxelles. Zo kunnen deze respondenten bijvoorbeeld de taal oefenen buiten de context van hun taallessen of komen ze via de loopwedstrijden in contact met Belgische evenementen en organisaties. Drie andere respondenten gaven echter aan dat Les Gazelles de Bruxelles niet specifiek heeft bijgedragen tot hun kennis over de Belgische structuur of cultuur. Eén van deze drie respondenten wijt dit aan het feit dat hij de Belgische cultuur heeft leren kennen toen hij net in België toekwam, dat was al voordat hij met Les Gazelles de Bruxelles begon mee te lopen.

De lopers van Les Gazelles de Bruxelles komen naast Les Gazelles de Bruxelles ook nog met veel andere sociale of maatschappelijke Brusselse organisaties in contact. Zeven van de tien respondenten zijn ook actief binnen andere organisaties. Dit zijn onder andere CVO, BON, Globe Aroma, PIGMENT, verschillende organisaties die conversatietafels om Nederlands te leren aanbieden, ... De meeste respondenten komen dus in contact met andere organisaties, maar deze contacten worden niet in stand gehouden door Les Gazelles de Bruxelles. Eén van de respondenten heeft wel een kritische noot over al de verschillende organisaties:

Sinds ik in België ben, ken ik al heel veel organisaties. Maar al deze organisaties veranderen niets voor mij. Ik ben een persoon zonder wettig verblijf, dus ik val buiten het Belgische systeem. Ik kan dus eigenlijk niet verder aan mijn toekomst bouwen in België, omdat ik hier illegaal ben. Ik kan geen job vinden of niet aan een opleiding beginnen, want daar kan ik geen papieren voorleggen. Ik vind het goed om samen te werken met al deze organisaties of om deel te nemen aan activiteiten met deze organisaties, maar fundamenteel veranderen deze organisaties niet echt iets voor mij. (Interview 4M)

3. Integratie

Het laatste thema dat aan bod kwam tijdens de dataverzameling, zijn factoren die een bepalende invloed hebben op de integratie van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf. Hiervoor werden de respondenten bevraagd over onder andere de Belgische cultuur, de taal en mogelijke positieve effecten of drempels die ze kunnen ervaren door het lopen bij Les Gazelles de Bruxelles.

Tijdens de vragen over de motivatie van de respondenten om aan sport te doen, gaven vijf van de tien respondenten expliciet aan dat sport bijdraagt tot hun integratie in een nieuw land. Eén van de respondenten vertelde hierover het volgende:

Ik denk dat sport helpt om te integreren in een nieuw land. Ik heb veel Nederlands geleerd bij Les Gazelles de Bruxelles. Daarnaast heb ik er ook veel vrienden gemaakt. Ik woon alleen in België, ik heb hier geen familie. Dat maakt het voor mij soms moeilijk. Ik vind het leuk om bij Les Gazelles de Bruxelles nieuwe mensen te leren kennen of in contact te komen met nieuwe mensen. (Interview 6M)

Het samen lopen bij Les Gazelles de Bruxelles brengt heel wat positieve effecten voor de integratie van de respondenten met zich mee. Vier van de tien respondenten vinden het positief dat ze door het samen lopen veel mensen van verschillende nationaliteiten hebben ontmoet. Vijf respondenten geven aan dat ze door het lopen bij Les Gazelles de Bruxelles meer mensen van Belgische origine hebben leren kennen. Over deze ontmoetingen stellen de respondenten het volgende:

Ik vind het positief dat ik bij Les Gazelles de Bruxelles nieuwe mensen leer kennen en in contact kom met nieuwe mensen. Tijdens het lopen leer ik mensen kennen, die ik anders misschien niet zou leren kennen. Veel van deze mensen zijn mensen met andere nationaliteiten. Ik vind het belangrijk om goed overweg te kunnen met mensen van verschillende nationaliteiten. (Interview 1M)

Het samen lopen helpt me om de mensen hier in België beter te begrijpen en om samen ideeën uit te wisselen. Normaalgezien heb ik niet zoveel contact met Belgische mensen en begrijp ik de mensen hier niet altijd zo goed. Door het samen lopen wel. (Interview 4M)

Naast de positieve effecten door het samen lopen bij Les Gazelles de Bruxelles, ervaren de respondenten ook sommige moeilijkheden of drempels bij hun integratie in België. Zes van de tien respondenten geven aan dat ze het contact met Belgen vaak moeilijk vinden. Deze respondenten ervaren Belgen als meer gesloten, afstandelijk en vinden dat ze een andere manier van communiceren hebben. Eén van de respondenten verduidelijkt:

Ik vind het sociaal contact in België goed, maar niet 100 procent. Ik denk dat Belgische mensen een beetje gesloten zijn in vergelijking met mensen van andere landen. Bij sommige Belgen heb ik het gevoel dat ze geen contact willen met buitenlanders of vluchtelingen. Het lijkt soms of ze een beetje bang zijn. Voor mij is het oké, want ik heb veel Belgische vrienden. Maar ik vind gewoon dat Belgen soms gesloten en niet zo toegankelijk zijn.

Vijf van de tien respondenten vinden het moeilijk om nieuwe mensen te leren kennen door de taalbarrière of door het feit dat hun niveau van Nederlands of Frans nog heel basis is. Twee van deze respondenten benadrukken dat Les Gazelles de Bruxelles voornamelijk mensen van andere nationaliteiten aantrekt en minder Belgen. Hierdoor vinden ze het enerzijds moeilijk om hun Nederlands te oefenen of te onderhouden en anderzijds om in contact te komen met Belgen. Uit de participatieve observatie bleek dat de oefeningen tijdens de training wel altijd in het Frans of Nederlands uitgelegd worden, maar dat er onderling vaker de eigen taal gesproken wordt. Eén van deze twee respondenten twee voegt het volgende toe:

Ik denk dat ik de Belgische gewoonten wel beter heb leren kennen door te lopen bij Les Gazelles de Bruxelles. Heel veel van de mensen die ik daar ontmoet zijn echter vluchtelingen, het zijn minder Belgische mensen. Daarom is het soms moeilijk om de Belgische cultuur echt beter te leren kennen door het samen lopen. Je leert meer mensen vanuit andere landen dan Belgen kennen.

DEEL 4: DISCUSSIE

1. Bespreking

Deze thesis onderzocht de impact van het samen joggen bij Les Gazelles de Bruxelles op de sociale relaties van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf. De lopers van Les Gazelles de Bruxelles zijn over het algemeen mensen uit kansarme groepen, zoals vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf. In deze context van sociale kwetsbaarheid wordt sport vaak gezien als een hulpmiddel om verstoorde relaties van personen te verbeteren (Vettenburg, 1998). Uit de resultaten blijkt dat sport verschillende rollen kan aannemen in het leven van de respondenten. Zo sporten de vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf bij Les Gazelles de Bruxelles onder andere om nieuwe mensen te leren kennen, de taal te leren en zich beter te kunnen integreren. Veel van de rollen die sport aanneemt in het leven van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf, dragen dan ook bij om de (verstoorde) relaties van deze personen te verbeteren. Waardenburg (2018) ondervond dat sportactiviteiten voor kwetsbare mensen kunnen dienen als een manier om verveling te overwinnen.

Het centraal theoretisch kader van dit thesisonderzoek is het sociaal kapitaal. Dit onderzoek wil dan ook nagaan of het lopen bij Les Gazelles de Bruxelles bijdraagt tot een groter sociaal kapitaal voor vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf. Fundamenteel aan het begrip sociaal kapitaal is dat sociale relaties een hulpbron vormen voor personen en organisaties, die belangrijk is bij het realiseren van doelen (Leeuw, 2001). Putnam (2000) maakt binnen het sociaal kapitaal een onderscheid tussen *bonding*, *bridging* en *linking*. Zowel uit de participatieve observatie, de interviews en de ecogrammen, blijkt dat bijna alle respondenten veel nieuwe mensen hebben leren kennen binnen de groep van Les Gazelles de Bruxelles. Daarnaast onderhouden enkele respondenten nauwe banden met mensen vanuit hun thuisland. De respondenten delen dezelfde afkomst, religie, taal,... met de mensen vanuit hun thuisland, waardoor ze het gemakkelijk vinden om sociale relaties op te bouwen met deze groep.

Bridging verwijst naar het overbruggen van sociaal kapitaal tussen groepen die verschillen in etniciteit, religie, woonplaats of andere kenmerken (Naravan, 1999). Volgens Putnam (2000) gaat het overbruggen van sociaal kapitaal om zwakkere sociale banden tussen verschillende sociale groepen. Enkele respondenten ondervonden dat ze het door het samen sporten bij Les Gazelles de Bruxelles en door de sociale contacten die ze daar ontmoet hadden, nu makkelijker vinden om nieuwe mensen te leren kennen. Daar tegenover staat wel dat bijna alle respondenten het moeilijk vinden om in contact te komen met Belgen, omdat die vaak gesloten en afstandelijker zijn. Ook de manier van communiceren met Belgen vonden verschillende respondenten niet makkelijk, vaak omwille van een taalbarrière. Uit de ecogrammen blijkt dat de respondenten voornamelijk sociale relaties hebben met mensen van dezelfde etniciteit, taal of religie. Ook Waardenburg (2018) ondervond in eerder onderzoek dat sportactiviteiten voor vluchtelingen een mogelijkheid biedt om mensen vanuit het gastland te ontmoeten en met hen in contact te komen.

Waar *bonding* en *bridging* voornamelijk verwijzen naar horizontale relaties, stelt *linking* van sociaal kapitaal de verticale dimensie voor. *Linking* omvat maatschappelijke organisaties (zoals NGO's en vrijwilligersgroepen), overheidsinstellingen, vertegenwoordigers van het publiek (politieke partijen of politici) en de private sector (Grant, 2001). Het sociaal kapitaal van alle respondenten bestaat ook uit verschillende maatschappelijke diensten en organisaties. Dit zijn onder andere organisaties die de respondenten hulp bieden bij het verkrijgen van hun papieren, organisaties die Nederlandse of Franse les geven of organisaties die een integratiecursus aanbieden. De meeste respondenten raadplegen de mensen van Les Gazelles de Bruxelles ook als functioneel contact wanneer ze een probleem of vraag hebben. Daarnaast omvat *linking* ook het doorgeven van informatie aan de respondenten. Zo geven verschillende respondenten aan dat ze de cultuur en structuur in België beter begrijpen sinds ze lopen bij Les Gazelles de Bruxelles en dat het samen lopen heeft bijgedragen tot hun kennis van het Frans of Nederlands. Volgens Putnam (2000) zijn de verschillende elementen van *bonding*, *bridging* en *linking* van belang wanneer men via sport het sociaal kapitaal wil bevorderen. Uit de resultaten blijkt dat het sociaal kapitaal van de meeste respondenten voornamelijk uit *bonding* en *linking* bestaat, maar dat ze het moeilijk hebben met *bridging*.

Sport wordt al lang ingezet als een hulpmiddel om niet-sport gerelateerde doelstellingen te realiseren (Houlihan, 2000). Dit houdt in dat sport dienst doet als hulpmiddel om een van de centrale doelstellingen van de huidige verzorgingsstaten te bereiken: maatschappelijke participatie (Bergsgard et al., 2007). Volgens Bailey (2007) kan participatie bijdragen tot sociale inclusie. Het brengt personen met verschillende sociale en economische achtergronden samen, creëert een gevoel van verbondenheid en vergroot het 'gemeenschapskapitaal' door de uitbreiding van sociale netwerken (Bailey, 2007). Uit de resultaten blijkt ook dat verschillende vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf hun sociaal netwerk zijn gaan opbouwen dankzij het lopen bij Les Gazelles de Bruxelles. Andere lopers die zelf al verschillende sociale contacten hadden, geven ook aan dat ze veel nieuwe mensen hebben leren kennen door samen te lopen. Toch geven verschillende vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf aan dat ze het desondanks deze activiteiten moeilijk vinden om hun sociaal netwerk verder uit te bouwen met Belgen. Er wordt vaak aangegeven dat ze zich blijven bewegen in een groep van allemaal nieuwkomers en mensen van verschillende nationaliteiten, waardoor het moeilijker blijkt om zich echt te integreren in een nieuw land. Vettenburg et al. (2011) omschrijft deze relatie als een 'multiculturele LAT (Living Apart Together)-relatie'. Het lijkt er daarom op dat hoewel etnische minderheden in de buurt van etnische meerderheden wonen, ze meestal in afzonderlijke werelden leven (Vettenburg et al., 2011). Deze relatie beïnvloedt de sociale contacten tussen mensen met verschillende etnische achtergronden negatief (Putnam 2007, Van der Meulen 2007; geciteerd in Theeboom et al., 2012).

De afgelopen jaren zijn verschillende sportprogramma's opgezet met als doel de integratie van mensen uit kwetsbare groepen te vergemakkelijken (Mohammadi, 2019). Uit de werking van een Australische voetbalploeg voor vluchtelingen en asielzoekers blijkt dat sport in de juiste omstandigheden kan bijdragen tot werk en opleidingsmogelijkheden (McDonald et al., 2019). Les Gazelles de Bruxelles zet via een opvolgingstraject in op de specifieke noden van hun lopers, zoals een job, opleiding, huisvesting,... Uit de interviews bleek dat sommige respondenten door middel van Les Gazelles de Bruxelles hun huidige job gevonden hebben. Waardenburg et al. (2018) ondervonden

dat sportactiviteiten in een opvangcentrum in Nederland een manier kunnen zijn om dagdagelijkse problemen te vergeten. Enkele respondenten gaven dan ook aan dat het samen sporten ervoor zorgt dat ze hun hoofd even kunnen leegmaken en hun problemen soms kunnen vergeten.

Les Gazelles de Bruxelles kan dus bijdragen aan de verschillende vormen van sociaal kapitaal van de respondenten. Zo kan *bonding* gestimuleerd worden door de groepsopbouw binnen de loopgroep zelf. *Bridging* kan verkregen worden doordat Les Gazelles de Bruxelles hun deelnemers helpt in contact te brengen met verschillende sociale en maatschappelijke structuren waar ze nood aan hebben. Tot slot kan Les Gazelles de Bruxelles ook bijdragen aan *linking*, doordat wanneer respondenten via het opvolgtraject een opleiding of job vinden, ze waarschijnlijk zelf in contact komen met andere groepen. Op deze manier wordt *linking* dus indirect gestimuleerd.

2. Beperkingen eigen onderzoek

Dit thesisonderzoek bevat ook enkele beperkingen, die hier verder worden toegelicht. Zo is de duur van dit thesisonderzoek beperkt. Voor kwalitatief onderzoek geldt de regel dat het veldwerk een lange periode van minstens een jaar beslaat (van Gemert, 2009). De participatieve observatie van dit onderzoek liep echter slechts vijf maanden, van 4 oktober 2019 tot en met 13 maart 2020. Er zijn verschillende factoren die een invloed hebben op het loopgedrag van de respondenten. Zo hebben onder andere de seizoenen, cultuurgebonden feestdagen en vakanties een invloed op het loopgedrag. Wanneer een participatieve observatie minstens één jaar duurt, kunnen deze invloeden beter in kaart gebracht worden.

Een andere beperking van dit onderzoek is de taalbarrière tussen sommige respondenten en de onderzoeker. Tijdens de interviews werd duidelijk dat sommige respondenten slechts een minimale kennis hadden van het Frans of Nederlands. Op voorhand werd telkens afgetoetst met de verantwoordelijke van Les Gazelles de Bruxelles, de respondent zelf en de interviewer in welke taal het interview het best kon afgenomen worden. Hierbij werd slechts een keer gebruik gemaakt van een tolk. Bij twee andere respondenten werd op voorhand ook geopteerd om het interview met een tolk te laten doorgaan. Deze respondenten voelden zich echter niet comfortabel bij de aanwezigheid van een tolk, waardoor het interview plaatsvond met een minimale kennis van het Nederlands. Hierdoor konden sommige vragen niet altijd precies beantwoord worden of was het moeilijk voor deze respondenten om nuance in hun antwoorden te leggen.

Een derde beperking van dit onderzoek zijn de selectiecriteria van de respondenten. Voor dit onderzoek werden de meest geëngageerde lopers uit de werking van Les Gazelles de Bruxelles geselecteerd. De resultaten zouden misschien wel erg kunnen verschillen, wanneer er ook minder geëngageerde lopers aan het woord werden gelaten in dit onderzoek. De keuze voor deze geëngageerde lopers valt te motiveren doordat deze lopers al een langere tijd actief zijn bij Les Gazelles de Bruxelles. Zo kan een impact op hun sociale relaties door het samen joggen al dan niet duidelijker zichtbaar zijn.

3. Aanbevelingen verder onderzoek

Er zijn heel veel mogelijkheden om uitgebreider of verder onderzoek te doen naar de impact van samen sporten op het sociaal kapitaal van kwetsbare groepen. Enerzijds is er in de wetenschappelijke literatuur reeds veel geweten over de sociale impact die sport kan hebben. Anderzijds werden er al verschillende sportprogramma's opgericht voor kwetsbare groepen, met integratie en participatie als doel. De combinatie van beiden – de sociale impact van sport op kwetsbare groepen – komt veel minder voor. Een verdieping van het kwalitatieve onderzoek over Les Gazelles de Bruxelles zou dan ook interessant kunnen zijn. Longitudinaal onderzoek zou een diepere inblik kunnen geven in het thema. Op die manier kan Les Gazelles de Bruxelles nagaan wat de impact van het samen sporten op verschillende aspecten van het leven van de participanten is.

In dit thesisonderzoek komen enkel participanten aan bod, in verder onderzoek zouden er ook data verzameld kunnen worden van coördinatoren en/of coaches van Les Gazelles de Bruxelles. Op deze manier kan de organisatie een veel globaler en breder beeld krijgen op de impact van hun werking op hun participanten en doelgroep.

Een derde mogelijkheid voor verder onderzoek bestaat eruit om ecogrammen te maken van lopers die net gestart zijn bij Les Gazelles de Bruxelles en een jaar later opnieuw ecogrammen af te nemen bij deze lopers. Op die manier kan de evolutie van het sociaal netwerk van deze lopers geanalyseerd worden.

4. Praktische -en beleidsaanbevelingen

Om de impact op de sociale relaties van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf die samen joggen bij Les Gazelles de Bruxelles te kunnen vergroten, worden de resultaten van dit thesisonderzoek omgezet in enkele concrete aanbevelingen.

Ten eerste gaven verschillende respondenten aan dat ze door het samen joggen bij Les Gazelles de Bruxelles wel veel nieuwe mensen ontmoeten, maar dat deze nieuwe contacten ook vaak mensen van andere nationaliteiten zijn. De respondenten hebben dus vaak het gevoel dat ze blijven circuleren in een groep van nieuwkomers en/of kwetsbare personen, *bonding* sociaal kapitaal. Deze respondenten vinden het zeker een meerwaarde om sociale contacten te hebben van verschillende nationaliteiten, maar zouden graag ook meer sociaal contact hebben met Belgen, om zo onder andere de verschillende talen beter te leren, het land en zijn structuur nog beter te begrijpen, ... Het zou dus nuttig kunnen zijn om te proberen de vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf te introduceren in reguliere Belgische loopclubs. Samenwerkingen tussen verschillende sportorganisaties zouden ervoor kunnen zorgen dat de deelnemers van Les Gazelles de Bruxelles hun *bridging* sociaal kapitaal kunnen vergroten.

Daarbij aansluitend ervaren de meeste respondenten ook problemen met *bridging* sociaal kapitaal. Veel respondenten ervaren moeilijkheden om in contact te komen met mensen die niet in een opvangcentrum verbleven of om met hen diepgaande contacten te onderhouden. Een mogelijke

aanbeveling zou daarom kunnen zijn om de werking van Les Gazelles de Bruxelles meer bekend te maken bij Belgen of bij andere reguliere sportclubs. Op die manier kunnen er meer Belgen lopen bij Les Gazelles de Bruxelles. Dit maakt de loopgroep enerzijds meer divers en anderzijds is het zo een makkelijk aanknooppunt voor vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf om contacten aan te gaan met Belgen. Een mogelijkheid hierbij zou zijn om wedstrijden te organiseren, waarbij er teams gevormd worden met telkens een participant uit beide clubs. Er is echter wel ondersteuning en begeleiding vereist, zodat dit kan leiden tot *bridging* sociaal kapitaal.

DEEL 5: CONCLUSIE

Over de sociale impact van sport enerzijds en over verschillende sportprogramma's opgericht voor mensen uit kwetsbare groepen anderzijds bestaan al heel wat onderzoeken. Een combinatie van beiden, namelijk de sociale impact van sport op kwetsbare groepen, werd in eerdere studies amper onderzocht. Het doel van dit thesisonderzoek was dan ook om de impact van het samen joggen bij de Brusselse organisatie Les Gazelles de Bruxelles op de sociale relaties van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf na te gaan.

Uit de resultaten blijkt dat integratie en sociale relaties een heel persoonlijk proces is voor vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf die nieuw zijn in een land. Les Gazelles de Bruxelles ziet een geslaagde integratie van hun deelnemers als een toestand waarin lopers hun eigen weg zelfstandig kunnen vinden of ontwikkelen in de Belgische maatschappij, zonder dat ze daarbij nog hulp van Les Gazelles de Bruxelles nodig hebben. Samen joggen helpt de respondenten bij de uitbouw van een sociaal netwerk. De respondenten ervaren voornamelijk moeilijkheden met *bridging* sociaal kapitaal en minder met *bonding* en *linking*. Verschillende respondenten geven aan dat ze vaak in een netwerk van anderstaligen en nieuwkomers blijven circuleren en ze minder makkelijk integreren met Belgische mensen. Intersectorale samenwerking of samenwerkingsverbanden met andere sportclubs zouden ervoor kunnen zorgen dat de participanten van Les Gazelles de Bruxelles makkelijker sociale relaties kunnen aanknopen met mensen van een verschillende etniciteit, religie of taal. Dit onder de voorwaarde dat er ondersteuning en begeleiding voorzien is voor deze samenwerkingen (Agergaard & la Cour, 2012).

Verder onderzoek kan dus een meerwaarde zijn om de impact van sport op het leven van kwetsbare groepen na te gaan. Deze thesis wil dus een toegang bieden tot meer en diepgaander onderzoek, zodat kwetsbare groepen zich makkelijker kunnen integreren in een nieuwe maatschappij.

REFERENTIELIJST

- Agergaard, S., & la Cour, A. (2012). Governing integration through sports. *Nordic Journal of Migration Research*, 2(1), 26-34.
- AGII (n.d.). <https://www.agii.be/thema/bijzondere-groepen/mensen-zonder-wettig-verblijf>, geraadpleegd op 19 november 2019.
- Amara, M., Aquilina, D., Argent, E., Betzer-Tayar, M., Coalter, F., Green, M., & Taylor, J. (2005). *The roles of sport and education in the social inclusion of asylum seekers and refugees: An evaluation of policy and practice in the UK*. Loughborough: Institute of Sport and Leisure Policy, Loughborough University and Stirling University.
- Arets, J. (2009). Formeel leren is het einde... *Leren in organisaties*, 9(12), 35.
- Australian Department of Immigration and Border Protection. (2017). *Humanitarian programme statistics*. Geraadpleegd van <https://www.border.gov.au/about/reports-publications/research-statistics/statistics/live-in-australia/humanitarian-programme>, geraadpleegd op 10 januari 2020.
- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Education review*, 57(1), 71-90.
- Baron, S., Field, J. & Schuller, T. (2001). *Social capital: critical perspectives*. Oxford, Oxford University Press).
- Bergsgard, N.A., Houlihan, B., Mangset, P., Nødland, SI, & Rommetvedt, H. (2007). *Sportbeleid: een vergelijkende analyse van stabiliteit en verandering*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Bhattacharyya, J. (2004). Theorizing community development. *Community Development*, 34(2), 5-34.
- Birrell, S. & Donnelly, P. (2004). Reclaiming Goffman: Erving Goffman's influence on the sociology of sport. In: Giulianotti R (ed.) *Sport and Modern Social Theorists*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 49-64.
- Borgatti, S.P., Mehra, A., Brass, D.J., & Labianca, G. (2009). Network analysis in the social sciences. *Science*, 323, 892-895. <http://dx.doi.org/10.1126/science.1165821>.
- Brink, M., Tromp, E., & Odé, A. (2003). *De participatie en integratie-activiteiten van stedelijke allochtone zelforganisaties in Amsterdam*. Amsterdam: Regioplan Beleidsonderzoek.
- Burtkan, A.T. (2019) 'Sport provides measures of normality in refugee camps', *GlobalSport Matters*.
- CGVS (2020). <https://www.cgvs.be/nl/actueel/asielstatistieken-overzicht-2019>, geraadpleegd op 21 januari 2020.
- Chavis, D.M. and Newbrough, J.R. (1986). 'The meaning of 'community' in community psychology', *Journal of Community Psychology*, Vol. 14, No. 4, pp.335-340.
- Coleman, J. S. (1994). *Foundations of social theory*. Harvard university press.
- Coalter, F. (2001). *Realising the potential: the case for cultural services: sport* (London, Local Government Association).

- Coalter, F. (2007). Sports clubs, social capital and social regeneration: 'Ill-defined interventions with hard to follow outcomes'? *Sport in Society*, 10(4), 537–559.
- Cohen, A.P. (1985). *The Symbolic Construction of Community*, Tavistock, London.
- Collins, R. (2004). *Interaction Ritual Chains*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Coussée, F., Haudenhuyse, R.P., Nols, Z., & Theeboom, M. (2013). Wij sporten mee. Verkennend onderzoek naar de rol van sportclubs in het leven van maatschappelijk kwetsbare jongeren. *Dēmos Onderzoeksrapporten*, 2013 (1).
- Deblieck, S. (2015). *Empowerment in een sociaal-sportieve organisatie*. KULeuven.
- Delanty, G. (2003). *Community*, Routledge, London.
- Devine, M.A. and Parr, M.G. (2008). "Come on in, but not too far": social capital in an inclusive leisure setting', *Leisure Sciences*, Vol. 30, No. 5, pp.391–408.
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, 10(1), 98.
- Fine, G.A. (1993). The sad demise, mysterious disappearance, and glorious triumph of symbolic interactionism. *Annual Review of Sociology* 19: 61-87.
- Foster, K. & Spencer, D. (2011). At risk of what? Possibilities over probabilities in the study of young lives. *Journal of youth studies*, 14(1): 125–143.
- Foyer (2007). Informatiegids voor mensen zonder wettig verblijf in Brussel. <http://www.orcasite.be/userfiles/file/Info%20zonder%20papier.pdf>, geraadpleegd op 8 januari 2020.
- Frisby, W. (2011). Promising physical activity inclusion practices for Chinese immigrant women in Vancouver, Canada. *Quest*, 63(1), 135-147.
- Gardiner, S. (2002). *Sports law*, 2nd edn, London: Cavendish Publishing Limited.
- Grant, E. (2001). *Social Capital and Community the millennium*. Psychology Press. Strategies: Neighbourhood Development in 37. Harriss, J., 2001. Social capital construction and the Guatemala City. *Development and Change, consolidation of civil society in rural areas*. WP. No. 32: 975-997.
- Gusfield, J. (1975). *The Community: A Critical Response*, Harper Colophon, New York.
- Harvey, L., Lévesque, M. and Donnelly, P. (2007) 'Sport volunteerism and social capital', *Sociology of Sport Journal*, Vol. 24, No. 2, pp.206–223.
- Herman, S. (2009). *Het ecogram. Sociale netwerken in kaart gebracht*. Brussel: Politeia.
- Hodkinson, A. (2012). 'All present and correct?' Exclusionary inclusion within the English educational system. *Disability & Society*, 27(5), 675-688.
- Houlihan, B. (2000). Politiek en sport. In J. Coakley & E. Dunning (Eds.), *Handbook of sports studies* (pp. 213–227) Londen: Sage.
- Hoye, R., Nicholson, M., & Brown, K. (2015). Involvement in sport and social connectedness. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(1), 3-21.
- Jeanes, R., O'Connor, J., & Alfrey, L. (2015). Sport and the resettlement of young people from refugee backgrounds in Australia. *Journal of Sport and Social Issues*, 39(6), 480-500.
- Kelly, L. (2011). 'Social inclusion' through sports-based interventions?. *Critical social policy*, 31(1), 126-150.

- Krouwel, A., Boonstra, N., Duyvendak, J.W. and Veldboer, L. (2006). 'A good sport?', *International Review for the Sociology of Sport*, Vol. 41, No. 2, pp.165–180.
- Laureus Sport Awards, (2000). Speech Nelson Mandela. <https://www.laureus.com/sport-for-good/about>, geraadpleegd op 10 januari 2020.
- Leeuw, F. L. (2001). Over de praktische betekenis van sociaal kapitaal. *Netwerken en Sociaal kapitaal*, 7.
- Les Gazelles de Bruxelles, (n.d.). <http://lesgazellesdebruxelles.be/language/nl/>, geraadpleegd op 10 januari 2020.
- Les Gazelles de Bruxelles, (n.d.). Missie & visie. <http://lesgazellesdebruxelles.be/language/nl/missie-visie/>, geraadpleegd op 23 maart 2020.
- Levitas, R., C. Pantazis, E. Fahmy, D. Gordon, E. Lloyd, & D. Patsios. (2007). *The Multi-Dimensional Analysis of Social Exclusion: A Report for the Social Exclusion Task Force*. London. Department for Communities and Local Government (DCLG).
- Lewis, P., Saunders, M. & Thornhill, A. (2006). *Methoden en technieken van onderzoek* (3de editie). Pearson Education.
- Lin, N. (2001) *Social Capital: A Theory of Social Structure and Action*, Cambridge University Press, New York.
- Lindeman, L. & Reulink, N. (2005). Kwalitatief onderzoek. [http://www.cs.ru.nl/~tomh/onderwijs/om2%20\(2005\)/om2_files/syllabus/kwalitatief.pdf](http://www.cs.ru.nl/~tomh/onderwijs/om2%20(2005)/om2_files/syllabus/kwalitatief.pdf), geraadpleegd op 10 januari 2020.
- Maldacker, A. (2018). Bike Bridge: Warum Fahrradfahren für geflüchtete Frauen Freiheit bedeutet. <https://fudder.de/bike-bridge-warum-fahrradfahren-fuer-gefluechtete-frauen-freiheit-bedeutet--160886188.html>, geraadpleegd op 26 maart 2020.
- Maso, I., & Smaling, A. (1998). *Kwalitatief onderzoek: praktijk en theorie*. Amsterdam: Boom.
- McDonald, B., Spaaij, R., & Dukic, D. (2019). Moments of social inclusion: asylum seekers, football and solidarity. *Sport in society*, 22(6), 935-949.
- McGuire, B. and Collins, D. (1998). Sport, ethnicity and racism: the experience of Asian heritage boys. *Sport, education and society*, 3 (1), 79–88.
- Mohammadi, S. (2019). Social inclusion of newly arrived female asylum seekers and refugees through a community sport initiative: the case of Bike Bridge. *Sport in Society*, 1-25.
- Mohammadi, S. (2019). Social inclusion of newly arrived female asylum seekers and refugees through a community sport initiative: the case of Bike Bridge. *Sport in Society*, 22(6), 1082-1099.
- Mortelmans, D. (2011). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven; Den Haag: Acco.
- Munro, B. (2009). Sport for peace and reconciliation. In 6th Play the Game World Communications Conference on Sport and Society.
- Peterson, G. (2015). Connecting social psychology and the sociology of sport: Using Goffman as a framework for sociological sports research. *Sociology Compass* 9(5): 379-386.
- Proot, I., & van der Lyke, S. (2004). Kwalitatief onderzoek. Over stromingen, kwaliteit en praktische relevantie, in: Cox, K., de Louw, D., Kuiper, C., & Verhoef, J. (2004). *Evidence-based practice voor paramedici. Methodiek en implementatie*. Utrecht: Lemma.

- Putnam, R.D. (1995). Bowling alone: America's declining social capital', *Journal of Democracy*, Vol. 6, No. 1, pp.65–78.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.
- Putnam, R.D. (2007). E pluribus Unum: diversity and community in the twenty-first century, the 2006 Johan Skytte prize lecture. *Scandinavian political studies*, 30 (2), 137–174.
- Rice-Coates, C. (2018). 'How Soccer Without Borders is helping young female footballers in troubled Nicaragua'. <https://www.bbc.com/sport/football/45258517>, geraadpleegd op 26 maart 2020.
- Schaillee, H. (2019). Inside the black box: A micro-sociological analysis of sport for development. In review.
- Schaillee, H., Haudenhuyse, R., & Bradt, L. (2019). Community sport and social inclusion: international perspectives. *SPORT IN SOCIETY*, 22(6), 885–896.
- SDG Fund, (2018). The contribution of sports to the achievement of the sustainable development goals: a toolkit for action. <http://www.sdgfund.org/un-presents-new-toolkit-action-how-sports-can-contribute-achieve-sdgs>, geraadpleegd op 10 januari 2020.
- Siongers, J. (2011). Brusselse jongeren over andere culturen: van vijand tot lief. In: N. Vettenburg, M. Elchardus, and J. Put, eds. *Jong in Brussel. Bevindingen uit de JOP-monitor Brussel*. Acco: Leuven, 217–238.
- Spaaij, R. (2012). The ambiguities of sport and community engagement. *Ethos*, 21(2), 8.
- Summers-Effler, E., Van Ness, J. & Hausmann, C. (2015). Peeking in the black box: Studying, theorizing and representing the micro-foundations of day-to-day interactions. *Journal of Contemporary Ethnography* 44(4): 450-479.
- Theeboom, M., Haudenhuyse, R. & De Knop, P. (2010). Community sports development for socially deprived groups: a wider role for the commercial sports sector? A look at the Flemish situation. *Sport in society*, 13 (9), 1395–1413.
- Theeboom, M., Schaillee, H., & Nols, Z. (2012). Social capital development among ethnic minorities in mixed and separate sport clubs. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(1), 1-21.
- Theeboom, M., & Verheyden, E. (2011). *Vechtsporten met een +. Extra kansen voor kwetsbare jongeren*. Kessel-Lo: VUBPRESS.
- Tonts, M. (2005) 'Competitive sport and social capital in rural Australia', *Journal of Rural Studies*, Vol. 21, No. 2, pp.137–149.
- UNESCO (n.d.). Social and human sciences, refugee. <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/refugee/>, geraadpleegd op 10 oktober 2019.
- UNOSDP (2009). Achieving the objectives of the United Nations through sport. [https://www.un.org/sport/sites/www.un.org.sport/files/ckfiles/files/Achieving%20the%20Objectives%20of%20the%20UN%20through%20Sport Sep 2011 small.pdf](https://www.un.org/sport/sites/www.un.org.sport/files/ckfiles/files/Achieving%20the%20Objectives%20of%20the%20UN%20through%20Sport%20Sep%202011%20small.pdf), geraadpleegd op 6 oktober 2019.
- Van der Meulen, R. (2007). Bier, frikandel en voetbal: lidmaatschap van sportverenigingen, vriendschappen, kenniskringen en veralgemeend vertrouwen. *Tijdschrift voor sociologie*, 28 (2), 166–191.

- Van Gemert, F. (2009). De rijke inzichten van participerende observatie. *Sociologie Magazine*, 1. <https://sociologiemagazine.nl/artikel/de-rijke-inzichten-van-participerende-observatie>, geraadpleegd op 31 maart 2020.
- Van Regenmortel, T. (2011). *Lexicon van empowerment*. Utrecht: Marie Kamphuis Stichting.
- Vaismoradi, M., Turunen, H., & Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing & health sciences*, 15(3), 398-405.
- Vanreusel, B. (2002). Sport, racisme en antiracisme respons in België. In: P. De Knop, D. Vanreusel, and J. Scheerder, eds. *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. Maarsse: Elsevier Gezondheidszorg, 337-448.
- Vettenburg, N. (1989). De rol van de school in de delinquentieontwikkeling bij jongeren. *Tijdschrift voor sociologie*, 3-4, 615-642.
- Vettenburg, N. (1998). Jeugddelinquentie en de culturele kenmerken van het gezin. *Internationaal tijdschrift voor jeugdgeneeskunde en gezondheid*, 3: 193-209.
- Vettenburg, N., Elchardus, M., & Put, J. (2011). *Jong in Brussel. Bevindingen uit de JOP-monitor Brussel*. Acco: Leuven.
- Vermeulen, J., & Verweel, P. (2009). Participation in sport: Bonding and bridging as identity work. *Sport in society*, 12(9), 1206-1219.
- Vluchtelingenwerk Vlaanderen (n.d.). <https://www.vluchtelingenwerk.be/wat-kan-jij-doen-voor-asielzoekers-en-vluchtelingen>, geraadpleegd op 8 januari 2020.
- Waardenburg, M., Visschers, M., Deelen, I., & Liempt, I. V. (2018). Sport in liminal spaces: The meaning of sport activities for refugees living in a reception centre. *International Review for the Sociology of Sport*, 1012690218768200.
- Wang, C. H., Li, L., Olushola, J., Chung, K. S., Ogura, T., & Heere, B. (2012). Social capital within sport participation systems: A multi-national inquiry. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 12(3-4), 241-259.
- Wäsche, H., Dickson, G., Woll, A., & Brandes, U. (2017). Social network analysis in sport research: an emerging paradigm. *European Journal for Sport and Society*, 14(2), 138-165.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Informed Consent

Informed Consent Les Gazelles de Bruxelles

Beste loper,

In het kader van mijn masterthesis voor de opleiding Agogische Wetenschappen aan de VUB, voer ik een kwalitatief onderzoek naar de impact die het samen joggen bij Les Gazelles de Bruxelles heeft op de sociale relaties van vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf.

Voor dit onderzoek worden verschillende vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf, die joggen bij Les Gazelles de Bruxelles, bevraagd in diepte-interviews. Al deze informatie wordt later verwerkt in een masterthesis. Ik wil u van harte bedanken voor uw bereidwillige medewerking.

De deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kan tijdens het interview ook steeds beslissen om uw deelname te stoppen. Wel wil ik benadrukken dat uw medewerking uiterst waardevol is voor praktijkinzichten voor de organisatie Les Gazelles de Bruxelles. De informatie die verkregen wordt, zal enkel gebruikt worden in het kader van dit onderzoek. Uiteraard wordt uw privacy hierbij beschermd. Ik verzeker u dat alle door u verstrekte gegevens strikt vertrouwelijk worden behandeld en dat de antwoorden, indien u dit wenst, naamloos worden verwerkt.

Indien u meer informatie wenst over dit onderzoek kan u contact opnemen met Linde Maes (limaes@vub.be of 0476/017772).

Ik wil u alvast bedanken voor uw deelname.

Vriendelijke groeten,
Linde Maes

Geïnformeerde toestemming

Ondergetekende, verleent zijn/haar toestemming voor deelname aan het onderzoek in het kader van de masterthesis van Linde Maes.

Ik verklaar hierbij dat ik,

1. de uitleg over de inhoud en werkwijze van het onderzoek heb gelezen en dat me de mogelijkheid werd geboden om bijkomende informatie te verkrijgen
2. toestemming geef om mijn resultaten op een vertrouwelijke/anonieme wijze te bewaren, verwerken en rapporteren voor verschillende onderzoeksdoeleinden
3. op de hoogte ben van de mogelijkheid om mijn deelname aan de opdracht op ieder moment stop te zetten
4. ervan op de hoogte ben dat ik op aanvraag de masterthesis kan krijgen
5. Ik geef toestemming om een audio-opname te maken tijdens de deelname aan dit onderzoek: JA/NEE
6. Ik geef toestemming om mijn naam te vermelden in de masterthesis: JA/NEE

Voor akkoord,

Plaats en datum

.....

Naam + handtekening van de geïnterviewde

.....

Naam + handtekening van de onderzoeker

.....

Bijlage 2: Interviewvragen

Semigestructureerde Interviews Les Gazelles de Bruxelles

Participatiefiche

- Leeftijd?
- Beroep/studie/...?
- Waar woont u/verblijft u?
- Hoe lang woont u al in België?
- Van welk land bent u afkomstig?
- Hoe lang loopt u al bij Les Gazelles de Bruxelles?
- Hoe vaak loopt u mee met Les Gazelles de Bruxelles (trainingen, wedstrijden, ...)?

Sport & migratie

- Hoe bent u in contact gekomen met Les Gazelles de Bruxelles?
- Hoe ben u ertoe gekomen om te beginnen lopen bij Les Gazelles de Bruxelles?
- Welke rol speelt Les Gazelles de Bruxelles voor u?
- Deed u in uw thuisland ook al aan sport?
- Denkt u dat sport bijdraagt tot het integreren in een maatschappij?

Sociale relaties

- Hoeveel mensen kende u al/contacten had u al in België voordat u begon te lopen bij Les Gazelles de Bruxelles?
- Waarvan kende u deze mensen/contacten?
- Hoeveel mensen/contacten heeft u nu in België sinds het lopen bij LGDB?
- Heeft u het gevoel meer mensen te kennen in België sinds u loopt bij LGDB?
- Ervaart u het samenlopen met LGDB louter als sport of dient het ook als ontspanning?
- Komt u via het lopen met andere Belgen/mensen in contact komen? Zonder dat die rechtstreeks iets met lopen te maken hebben.
- Heeft u het gevoel dat u nieuwe sociale contacten legt binnen de loopgroep?
- Heeft u het gevoel dat u nieuwe sociale contacten legt buiten de loopgroep?
- Vindt u het toegankelijker om met nieuwe mensen in contact te komen door het lopen bij LGDB?
- Vindt u het persoonlijk noodzakelijk om nieuwe mensen te leren kennen door het samenlopen bij LGDB?
- Heeft u het gevoel dat het lopen bij LGDB ertoe heeft bijgedragen dat u beter geïntegreerd bent in België?
- Wat vindt u een verrijking voor uw sociale relaties in België?
- Wat mist u binnen uw sociale relaties in België?

Effecten samen lopen

- Welke effecten/veranderingen ervaart u door het lopen bij LGDB?
- Heeft u beter Nederlands of Frans geleerd door het lopen bij LGDB?
- Heeft u het land, de cultuur of de structuur in België beter leren begrijpen door het lopen bij LGDB?
- Welke voordelen ervaart u door het samen lopen bij LGDB?
- Welke nadelen ervaart u door het samen lopen bij LGDB?
- Ervaart u drempels voor het opbouwen of onderhouden van sociale relaties in België?

Nagesprek

- Wat wilt u nog meegeven?
- Is er iets waar ik als onderzoeker nog rekening mee moet houden?

Bijlage 3: Uitgetypt interview

Transcript interview – 06/03/2020

Vetgedrukt = interviewer

Normale tekst = respondent

Als het goed is voor u, ga ik beginnen met u eerst enkele persoonlijke gegevens te vragen en vervolgens kunnen we starten met het interview.

Oké

Hoe oud bent u?

52 jaar oud

Wat is je beroep?

Ik ben econoom van opleiding. Ik werk nu als boekhouder.

Waar woon je?

Ik woon in Denderleeuw.

Hoe lang woon je al in België?

Ik ben vijf jaar geleden toegekomen in België, in 2015.

Van welk land bent u afkomstig?

Ik ben afkomstig uit Burundi.

Sinds hoe lang loopt u al met Les Gazelles de Bruxelles?

Dat is sinds 2015. Ik weet de datum niet exact, maar ik weet dat op het moment dat ik mijn papieren probeerde te krijgen, ik begonnen ben met lopen bij Les Gazelles de Bruxelles. Dus ik loop nu bijna vijf jaar met Les Gazelles de Bruxelles.

Hoe vaak loopt u met Les Gazelles de Bruxelles?

Ik train twee keer per week met Les Gazelles.

Neemt u ook deel aan wedstrijden?

Niet echt aan wedstrijden, maar eerder aan georganiseerde lopen. Ik weet niet of je dat echt een wedstrijd kan noemen. Die lopen worden overal in Brussel georganiseerd. Dat zijn dan afstanden van 5, 8, 10, 12, 13 of 20 kilometer.

En wat is uw lievelingsafstand?

Ik loop het liefst 10 kilometer. Maar ik weet niet hoe lang ik daarover loop, ik chronometreer mijn tijd niet. Ik loop gewoon voor het plezier. Ik ben geen atleet, ik was eerder een voetballer. Maar toen ik arriveerde in België, kon ik niet voetballen en heb ik gezocht naar een club die liep. En zo ben ik begonnen lopen in België.

Hoe heeft u Les Gazelles de Bruxelles dan ontmoet?

Dat was via de Gazelles van Anneessens (een loopgroep van Les Gazelles de Bruxelles die afsprekt en start in de Anneessenswijk in Brussel). Ik verbleef in een opvangcentrum net naast Buurtwinkel. Ken je buurtwinkel?

Uhu, ja.

Ik woonde daar net naast. Omdat we daar zo dicht bij woonden. Er was een vriend met wie ik samen in het centrum verbleef die me de club getoond heeft. Het is zo dat ik ben begonnen lopen met Les Gazelles d'Anneessens en daarna heb ik ook de Gazelles de Bruxelles ontmoet.

Liep uw vriend al met Les Gazelles?

Ja hij liep al mee.

Was u al geïnteresseerd in sport?

Ja ik ben sportief, ik ben heel erg geïnteresseerd in sport. Ik kan niet leven zonder sport.

Deed u dan ook al veel aan sport in Burundi?

Ja in Burundi deed ik heel veel sport, ik speelde voetbal, ik speelde basketbal en ik deed ook een wandelsport. Hier in Europa kunnen we niet wandelen. Het is hier koud, dus we moeten lopen. Het is zo dat ik veranderd ben in een loper?

En in Burundi wandelde u dan?

Ja, daar wandelde ik veel. Het is warm er zijn veel bergen. Wandelen daar is al voldoende om aan sport te doen.

Denkt u dat sporten helpt om zich te integreren in een maatschappij of in een nieuw land?

Jazeker. Ik vind België heel aangenaam op sportief vlak. Er zijn heel organisaties die sport doen, in atletiek of in het lopen. Het is daar dat ik vastgesteld heb dat sport hier heel goed wordt uitgeoefend. In België wordt er heel veel aan sport gedaan in clubverband. Heel veel mensen doen aan sport en beleven samen plezier aan het sporten.

Vindt u dat belangrijk om aan sport te doen in groep?

Ja.

En waarom?

Ik hou daarvan, ik ben altijd lid geweest van een club. Dat interesseert me heel erg als ik in een groep mensen ben. Ik kan niet alleen leven.

Geeft het voordelen om aan sport te doen in clubverband?

Ja, ik doe geen individuele sport. Ik ken geen individuele sporten. Alle sporten worden in groep gedaan. Zelfs atletiek, wat eigenlijk een individuele sport is, wat niet is zoals voetbal of basketbal waar competitie in groep is, maar zelfs daar zie je dat we in groep lopen. Zeker voor vluchtelingen zoals ik, ik had het nodig om in een groep van mensen te zijn die me helpen met de integratie.

Wou u eigenlijk mensen leren kennen door aan sport te doen.

Ja eigenlijk is het zo. Toen ik aankwam in België, toen ik in het opvangcentrum verbleef, was ik heel verveeld. Toen iemand me voorstelde om me bij een sportclub aan te sluiten was dat echt een kans voor mij.

Kende u al veel mensen in België voordat u aan sport deed? Had u al sociale contacten in België?

Nee. Nee enkel in het opvangcentrum. Daar waren wel enkele activiteiten, ook sportief. De assistenten organiseerden sportieve activiteiten zoals pingpong of zalsporten zoals fitness. Maar dat interesseerde me niet echt. Ik hou meer van natuurlijke sporten.

Hebt u veel mensen leren kennen bij Les Gazelles de Bruxelles?

Jaja, ik heb daar vrienden gemaakt. Ik heb vrienden gemaakt door aan sport te doen, met atletiek en met de groep van Les Gazelles de Bruxelles.

Heeft u regelmatig contact met deze mensen?

Ik zie hen regelmatig, maar in het kader van de sport. Buiten de sport hebben we geen contact.

Heeft u ook andere contacten in België? Waar hebt u die leren kennen?

Ik heb geen andere contacten buiten Les Gazelles de Bruxelles in België. Alle contacten die ik nu heb met mensen, met Belgen of met mensen van andere nationaliteiten, dat is allemaal binnen de context van de sport.

Zou je graag meer mensen leren kennen in België?

Dat is niet nodig voor mij. Alles wat te maken heeft met integratie, dat gaat goed met de mensen die ik ken van het sporten.

Dus sporten heeft u echt geholpen bij uw integratie dan?

Ja 100%. Zelfs het werk dat ik nu doe, is te danken aan de sport. De directeur van de ngo Les Gazelles de Bruxelles, waar ik mee samen loop bij Les Gazelles de Bruxelles van Anneessens. Elke vrijdag lopen we samen en op een dag heeft hij mij een stage voorgesteld. Ik heb die stage dan 4 maanden gedaan en daarna heeft hij me aangenomen om een werk te doen. Dus het komt door het sporten dat ik nu mijn huidige job heb.

Was u daarvoor zelf al op zoek naar een job?

Ik had zelf niet voldoende tijd om een job te zoeken. Ik heb een vrij grote familie en daardoor had ik niet echt tijd om op zoek te gaan naar een job.

Woont uw familie ook hier in België?

Ja, ik woon hier met mijn gezin. Mijn vrouw en de kinderen wonen ook hier.

Komt het ook daardoor dat het voor u niet echt nodig is om nog nieuwe mensen te ontmoeten buiten de sport?

Ik ben eigenlijk druk bezet met het ondersteunen van de kinderen. Toen zij net toekwamen hier hadden ze mijn omkadering nodig, om een school te vinden, om de papieren in orde te brengen, alles wat met administratie te maken had.

Zijn de kinderen na u naar België gekomen?

Ja ze zijn ongeveer een jaar na mij toegekomen?

En passen ze zich makkelijk aan aan het leven in België?

Ja ze passen zich heel gemakkelijk aan. Mijn oudste zoon gaat al naar de universiteit, naar de ULB.

Denkt u dat de groep van Les Gazelles de Bruxelles toegankelijk is voor iedereen.

Ja dat denk ik wel. Alleen de manier van communicatie beheer ik niet goed. Maar ik denk wel dat iedereen welkom is. Iedereen die geïnteresseerd is in sport kan deelnemen zonder probleem. Ze hebben zelfs sportuitrustingen. Dat is heel goed. Dat is om de sportievelingen aan te moedigen. Dat interesseerde me ook heel erg.

Heeft u Frans of Nederlands geleerd door het lopen met Les Gazelles de Bruxelles?

Nee nog niet. Doordat ik in Denderleeuw woon, deed ik al een cursus Nederlands in Denderleeuw. Dus was het voor mij niet nodig om een cursus Nederlands te volgen met Les Gazelles de Bruxelles.

En praat u tijdens de training soms Nederlands?

Nee mijn niveau is nog niet goed genoeg. Zelfs nu vind ik het nog moeilijk om Nederlands te spreken, enkel voor heel duidelijke gesprekken kan ik een klein beetje Nederlands spreken. Maar het zal wel komen beetje bij beetje.

Zijn de trainingen dan vooral in het Frans?

Ja dat is in het Frans. Frans is mijn tweede taal. Ik heb het geleerd op school. Het is de taal waarin we onderwezen worden vanaf de lagere school in Burundi. Dus Frans voelt aan als mijn tweede moedertaal.

Denkt u dat het een voordeel was dat u al Frans sprak? Heeft u dat geholpen bij uw integratie?

Ja absoluut. Zeker en vast. We kunnen gemakkelijk communiceren. Al de rest gaat daardoor heel gemakkelijk, dat komt allemaal door de communicatie.

Heeft dat ook geholpen om uw papieren in orde te brengen?

Zelfs voor mijn papieren heeft dat geholpen. Door mijn taal en communicatie was ik heel erg op mijn gemak. Ik kon hen mijn omstandigheden van mijn asielaanvraag gemakkelijk uitleggen. Naar mijn gevoel heeft dat heel erg geholpen. Ik moest bijvoorbeeld niet op zoek naar een tolk die kon vertalen. Gewoonlijk begrijpen de tolken niet altijd precies wat we exact willen zeggen en daardoor wordt een dossier niet altijd goed begrepen. Ik heb mijn papieren echt snel gekregen. Op drie maanden was alles afgehandeld.

Wat denkt u dat een verrijking is voor uw sociale relaties in België?

Die vraag begrijp ik niet helemaal.

Wat vindt u goed aan uw sociale relaties in België?

Ik denk echt de integratie. De sociale integratie en het contact met mensen die België goed kennen of die Belg zijn. Dat helpt bij de integratie en alles wat daarbij komt kijken. Bijvoorbeeld werk zoeken, op vlak van transport, ziekenhuizen, scholen. Bijvoorbeeld als we een school voor een van de kinderen moeten zoeken. Dan zijn het de sociale contacten die ik al heb, die me daarbij helpen. De sociale contacten die ik al had, de integratie die ik gedaan had tijdens het sporten hebben me geholpen bij de rest van het leven. Dat het voor mij en mijn familie gemakkelijk was.

Zijn uw sociale contacten hier vooral Belgen of mensen van andere nationaliteiten?

Dat is een beetje gemengd. Enerzijds zijn er de Belgen, dan zijn er ook de andere Burundezen. Alles wat te maken heeft met de mis op zondag is samen met Burundezen. Elke zondag ga ik naar de kerk en dat is samen met Burundezen. Maar buiten op zondag heb ik niet echt contact met hen.

Waar hebt u die andere Burundezen leren kennen? Hebben jullie hier een gemeenschap van Burundezen?

Ik heb hen per toeval leren kennen. De eerste heb ik leren kennen in de kerk. Hij heeft me geholpen met het zoeken van een huis in Denderleeuw.

Zijn er ook dingen die u mist in uw sociaal leven? Die bijvoorbeeld anders waren in Burundi?

Ja, op vlak van eten. Op dat vlak mis ik zeker veel dingen. Maar ook mijn familie en vrienden in Burundi die ik mis. Mijn broers, mijn neven, mijn familie en vrienden. Ik mis het om hen te zien.

Merkt u ook verschillen in de manier van in contact treden met mensen?

Ja dat is verschillend. Bij ons in Burundi helpt het sociale contact om mensen te ontmoeten. Dat gebeurt hier niet op dezelfde manier. Als er bijvoorbeeld iemand uit de familie sterft dan moeten we die helpen. Er is een solidariteit in Afrika, bij ons, die je hier niet hebt. Een ander voorbeeld, als er gelukkige evenementen zijn, zoals een huwelijk, dan doen wij een groot feest waarop heel veel mensen welkom zijn. Zowel vrienden als familie. Het sociale is heel verschillend met de mensen die ik in België heb leren kennen. Ik ben bijvoorbeeld nog nooit naar het huwelijk van een Belg geweest. Of bijvoorbeeld naar de begrafenis van iemand. Er was iemand van Buurtwinkel gestorven, maar ze hebben ons bijvoorbeeld niet uitgenodigd voor die begrafenis. Het is een andere cultuur. Ze hadden wel een soort van herdenkingsmoment ingelast, maar toen was ik aan het werk. Het wordt hier kleiner gevierd, het is een ander systeem. Als je naar Burundi zou komen, zou je het verschil zien.

Het is echt formidabel, ze zijn daar echt solidair met elkaar. Misschien is het een factor van onderontwikkeling. De mensen denken veel meer aan het sociale dan aan andere activiteiten van ontwikkeling. Het is een sociaal systeem dat voordelen en nadelen heeft. De mensen zijn heel erg afgeleid, zowel bij een gelukkig als een ongelukkig evenement. Dan gaan de mensen niet meer naar hun werk. Het sociale is veel belangrijker dan andere activiteiten.

Denkt u dat sociaal contact dan minder centraal staat in België?

Nee het zijn gewoon twee verschillende systemen. Daar waar ik mijn sociale integratie gedaan heb, bij de sport, dat is echt goed gedaan. Het is een systeem dat veel mensen bij elkaar brengt. In Burundi wordt er ook aan sport gedaan, maar daar brengt sport niet zoveel mensen bij elkaar. Bijvoorbeeld in de activiteiten van het lopen, waar ik geïntegreerd ben, dat is echt een sport die heel veel mensen bij elkaar brengt.

Denkt u dat er hier in België meer inspanning gedaan wordt om mensen samen te brengen?

Dat is een aspect dat moeilijk is. Daar kan ik geen juist antwoord op geven. Ik denk dat ze via het internet mensen proberen samen brengen. Maar ik vind dat niet genoeg. Ik denk dat het systeem van internet niet voldoende is om alle mensen te bereiken.

Hoe denkt u dat dat dan beter zou kunnen?

Ik probeer alleen maar na te denken natuurlijk. Bij ons bijvoorbeeld, om mensen te bereiken of om te integreren, we sluiten ons aan bij gekende groepen zoals school, de plaats van werk. Ja werkplaatsen en scholen, daar denk ik aan. Daar moet je mensen informeren. Je moet gaan waar mensen samen zijn. Fysiek contact is daar heel belangrijk bij. Ik weet niet of communicatie via internet voldoende is. Het is geen efficiënt systeem om mensen aan te spreken of te motiveren om aan sport te doen. Er moet op zijn minst gesproken worden met mensen om hen de werking uit te leggen. Je moet hen uitleggen wat de voordelen zijn, op sociaal vlak, voor de gezondheid,...

Heeft lopen bij Les Gazelles de Bruxelles u geholpen om het land, de cultuur of de structuur in België beter te begrijpen?

Ja zeker wel, dat heeft me veel geholpen. Dat heeft me geholpen om België beter te leren kennen. Je maakt daar vrienden. Als we een sociale vraag hebben, ik wou bijvoorbeeld verhuizen vanuit Denderleeuw. De eerste persoon om dan te contacteren was voor mij iemand van Les Gazelles de Bruxelles. Zij zijn echt het eerste aanspreekpunt voor mij. Alles wat te maken heeft met problemen in België, daarvoor kan ik terecht bij de mensen die ik heb leren kennen bij Les Gazelles de Bruxelles.

Heeft u veranderingen in uw sociaal leven opgemerkt sinds u bent beginnen lopen?

Niet echt veranderingen, maar dat gebeurt spontaan. Dat komt van zichzelf. Bijvoorbeeld ik deed niet alleen aan sport. Bij Buurtwinkel deden we ook andere dingen, we deden uitstappen en bezoeken en dat heeft me ook heel veel geholpen om verschillende delen van België te leren kennen. Naast de sport heb ik ook andere dingen gedaan. De sport heeft me geholpen om andere dingen te beginnen. Ik ben me beginnen interesseren in de politiek van het onderdak in Buurtwinkel. Dat heeft me geholpen daar meer over te weten komen.

Wat doet u dan precies met de politiek van het onderdak?

Daarmee proberen we de verschillende problemen te verzamelen die te maken hebben met onderdak en daarmee gaan we dan naar de Overheid om die aan te kaarten. We hebben zo bijvoorbeeld een onderzoek gedaan naar de huisvesting die niet gebruikt werd. Ik herinner me de cijfers niet meer vanbuiten maar het waren echt veel bedden die niet gebruikt werden, terwijl andere mensen geen onderdak hebben. We hebben dat dan aangekaart bij de Overheid.

Deden jullie dat op vraag van Buurtwinkel of was dat uw interesse?

Ze hebben me gewoon geïnformeerd. Het was de bedoeling om ons te informeren over de problemen in België en ze hebben ons gevraagd om te helpen en zo ben ik vergaderingen beginnen bijwonen. Dat interesseerde me heel erg en zo ben ik beginnen deelnemen en heb ik mijn expertise kunnen delen.

Hebt u ook moeilijkheden ervaren om sociale contacten aan te gaan met mensen?

Nee want ik kwam al heel snel in contact met mensen. Ik had mijn papieren al na drie maanden en ik kwam heel snel in contact met Buurtwinkel. Alles wat met het sociale te maken heeft, ging heel gemakkelijk. Ik was heel erg op mijn gemak op dat vlak. Ik had dus al snel mensen die mij konden helpen.

Is er nog iets dat u zelf wilt toevoegen?

Spontaan denk ik niet meteen aan iets.

Bijlage 4: Labellijst

Label	Sub-label	Sub-sub-label
Sport	Sport thuisland	
	Ontmoeting Les Gazelles de Bruxelles	
	Participatie Les Gazelles de Bruxelles	Training/wedstrijden
		Vrijwilligerswerk
	Rol sport	Fysieke gezondheid
		Mensen leren kennen
		Taal
		Ontspanning
Problemen vergeten/hoofd leegmaken		
Toegankelijkheid Les Gazelles de Bruxelles		
Sport & integratie		
Integratie	Belgische cultuur	
	Taal	
	Opstap door Les Gazelles de Bruxelles	
	Andere Brusselse organisaties	
	Positieve effecten	
	Moeilijkheden/drempels	
Sociaal kapitaal	Opstart sociale contacten	
	Noodzaak nieuwe contacten	
	Contacten voor Les Gazelles de Bruxelles	
	Contacten sinds Les Gazelles de Bruxelles	Invloed Les Gazelles de Bruxelles op sociale contacten
	Sociale contacten vanuit thuisland	Verschillen contacten thuisland-België
	Sociaal netwerk	